Yarım Ay

No. 113

İkinci kânun 1940

15 K

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat proğramlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

İZMİRDE

ANKARA PALAS

Telef. (3438)

İzmirin en modern, en temiz ve dürüst aile yuvasıdır. konfor, temizlik, istirahat, ucuzluk Ankara Palasın hususiyetlerindendir.

Banyo, kalorifer, mükemmel lokanta, pastahane ve kıraathaneyi camidir.

RIZA TEVFİK

HAYATI ve ESERLERİ

2 inci Tab'ı

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız — Fiatı: 60 Kuruştur.

RESİMLİ AY'ın 1940 DUVAR TAKVİMLERİ

ile

Muhtıra Defterlerini tercih ediniz! Hem mükemmel ve hem de ucuzdurlar. Toptan siparişlere tenzilât yapılır.

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon: **23607** *Telgraf adresi:* **Resimliay** *Posta Kutusu:* **629**

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü

Yazı . . . : . . . Yazı .

adreslerine yazılması.

SÖZDEN SÖZE

Nurullah Ataç

Daima gülümsiyen, herşeye istihza ile bakan kimseleri sevmem. Hiçbir şeyin ciddiyetine inanmamaları, kendilerinde ciddiyet olmadığındandır. Zaten onlar, çoğu zaman anlamadıkları şeylerin manası, kıymeti olmadığına kanaat getirerek kendilerini avutmak isterler. Böyle istihza etmeğe kalkışmasalar, anlamadıklarını, kafalarının zaafını itiraf etmeleri lâzım gelir; buna da kim razı olur?

İstihza kolay, anlamak, nüfuz etmek zordur.

Böyle söyleriz ama, yine kendimiz de, bir çok şeylere gülümsemekten, istihza ile bakmaktan kendimizi alamayız. Ne yapalım? ne kadar gayret etsek yine içimizde, anlıyamadığı şeylere manasız diyen budalayı öldüremeyiz.

Muhabbet gülümsemesi, istihza gülümsemesi.. biribirile hiç alâkası olmıyan, hattâ biribirinin zıddı olan şeylerin bazan biribirine çok benzeyebileceğine bundan daha iyi misal mi olur?

Sokrat insanlara herşeyden evvel kendilerini bilmeği tavsiye etmiş. Bence çok tehlikeli bir nasihat. Çünkü kendini bilmeğe kalkışan adam, kendine ya fazlasile hayran olur, yahut kendinden nefret eder, adetâ iğrenir. Bilâkis insanlara: « Kendinizi bilmeğe çalışmayın, kendinizi unutun; etrafınızdakileri, başkalarını anlayıp bilmeğe gayret edin ve zaten kendinizi ancak bu şartla bulabilirsiniz » demelidir.

Nasihat etmeğe kalkanlardan kaçınırız, çünkü onların bizim işimize karışmak istediklerini sanırız. Hayır, onlar ekseriya övünmek, kendilerinin ne kadar doğru düşündüklerini göstermek isteyen adamlardır. Sözleri ile mestolurlar. Dikkat edin, kalabalık bir yerde iseler ikide bir etraflarına, sizinle yalnız iseler muttasıl gözlerinizin içine bakarlar; yani etraflarından veya sizdan tasvib, takdir, bir nevi hayranlık beklerler. Onları tahammülle dinleyin, hakları olduğunu söyleyin. Ne olur? gönüllerini hoş etmiş olursunuz. Nasihatlerini tutmağa mecbur değilsiniz ya!

Hele Ziya Paşanın:

Anler ki verir lâf ile dünyaya nizamat,
Bin türlü teseyyüb bulunur hanelerinde."

diye tasvir ettiği kimseler, yani kendilerinin elinden gelmiyen doğru hareketleri başkalarına tavsiye edenlere bayılırım. Onlar, hareketlerindeki kusurlara rağmen, doğru yolu bildiklerini isbat etmek isterler. Onların nasihatleri, hakikatte bütün kabahatlerine rağmen iyi adam olduklarını, hiç olmazsa iyi adamlığı bir nazariye halinde bildiklerini isbat için söylenilmiş sözlerdir. Onlara acıyıp sözlerini dinlemek lâzımdır.

X'in her hareketini, hattâ en çirkinliklerini itiraf ettiğini görünce: "Ne kadar samimî adam! yalanı sevmiyor; aleyhinde de olsa hakikatı söylüyor. Övünmesi de yok„ demeyin. Onun istediği, sizi kendisile alâkadar etmek, kendinden bahsetmek, sizi samimiytine inandırıp bu suretle takdirinizi kazanmaktır. Onun gibi insanlara: « Sizin kabatlerinizden bana ne? Onları bana niçin anlatıyorsunuz? » diyin, o zaman hakikî arzularını meydana vururlar; size hemen: « Ben bütün bu kabahatlerime, kusurlarıma rağmen yine sizden üstünüm » gibi bir cevap verirler. Hakikî tevazuğ kendini vermekte, kabahatlerini itiraf etmekte değil, kendinden bahsetmemektedir.

Buna rağmen bazı büyük muharrirlerin mütemadiyen kendilerinden bahsetmelerini severiz. Onlarda beğendiğimiz, kendilerini anlatmaları değil, sanatlarıdır. Hangi mevzuu ele alsalar güzel yazarlar; mevzuları kendi şahısları olduğu zaman dahi.

Herşeyin ne faydası olduğunu soran adamlara, siz de fayda mefhumunun ne faydası olduğunu sorun. Hayvanlar şunun veya bunun ne faydası olduğunu araştırmadan pekâlâ yaşıyorlar. İnsan oğlu da fayda mefhumunu icad etmeseydi, şunun veya bunun ne faydası olduğunu düşünmeyip her gördüğünü olduğu gibi kabul etseydi, daha rahat ederdi.

Fakat insan oğlu mütecessis olduğu için, fayda mefhumunu icad etmiştir; onu icad etmemek elinde değildi. Öyle ama, bazı kimselerin faydasız diye atmağa kalktıkları birçok faaliyetlerimiz de yine o tecessüsün eseridir. O halde fayda mefhumunu kabul edenler, o lüzumsuz, faydasız sayılan faaliyetleri de kabule mecburdurlar.

Nezaketi bir riya sayanlar, en mürai kimselerdir. Çünkü asıl düşündüklerini söylemezler. Nezaketi zor buldukları için ondan kaçarlar. "Keyfimize göre hareket etmek dururken, bu daha kolayken ne diye bütün bu külfetlere katlanalım?„ diye düşünürler, fakat bunu itirafa cesaret edemezler. Zaten nezaketi riya sayanlar, ancak kendilerinin nezaket göstermeğe mecbur olmadıkları kanaatindedirler; yoksa başkalarından kendilerine karşı daima nezaket beklerler.

Yurdumuzun Maruz Kaldığı Büyük Zelzele Felâketinden Acı Sahneler :

Büyükanne yetim kalan torununu besliyor

KARAKTER KUVVETİ

●

Yazan:
Mahmut YESARİ

●

Halim Zahit, karısı hastalandığı zaman garip bir şaşkınlık içinde kaldı. Onbeş yılı bulan evlilik hayatları, hiç dinmeyen; ara, durak vermeyen bir çekişme ile geçmişti. Eğer biribirlerini sevmemiş olsalardı, evlendiklerinin haftasına kalmaz, ayrılırlardı. Fakat aralarındaki karakter uçurumuna rağmen, kalpleri ve kalpleri kadar uzviyetleri de biribirine bağlıydı.

Halim Zahit, her ne şekilde olursa olsun, tahakküme isyan ediyordu. Karısı Behire de, emirle yaşamayan bir kadındı.

Onbeş yıl, ikisi de, «benim dediğim olacak!» iddiası yüzünden, bazan keyiflerinden, zevklerinden bile fedakârlık ederek yaşadılar. Bir ara geldi, hakiki hislerini açığa vuramaz oldular. İkisi de, iddialı maça çıkmış boksörler gibi nakavt olmamak için, en acı darbelere şikâyet etmeden, tahammül gösterdiler.

Behire, sokağa gideceği günler, kocasına, evde kalacağını söyliyordu. Halim Zahit de, karısının:

— Erken gel!

Dediği akşamlar, mahsus geç kalıyordu.

Gün geldi, ikisi de, biribirinin hilesini keşfettiler. Su içerken, yemek yerken bile, biribirinden şüphe etmeğe başladılar.

— Acaba, bana inat olsun! diye mi sokağa çıkıyor?

— Bu yemeği sevmiyor ama, bana inat, seviyormuş gibi iştahla yiyor!

Onbeş yıl, tam onbeş yıl, bu çekişme devam etti. Behire, günün birinde hastalanmıştı. Halim Zahit, karısını seviyordu. Onun hastalığına içten bir alâka gösterdi. Doktorlar getiriyor, hastanın ilâçlarını yaptırıyor, derecesini alıyor, ona, diplomalı bir hastabakıcı gibi dikkatle, bir ana gibi şefkatle bakıyordu.

Hastalık, Behirenin huyunu değiştirmişti. O sert kadın, yumuşamış, çocuklaşmıştı.

Halim Zahit, geceleri, hastanın başından ayrılmamakla gündüzleri, hiç aksatmadan işine gidiyordu.

Bir sabah, hasta yalvardı:

— Halim, bugün, evde kal; işe gitme!

Halim Zahit, hastanın hatırını kırmıyacak, evde kalacaktı. Fakat, eski alışkanlık birdenbire nüksedivermişti, kafasının içinde bir şimşek çaktı. Acaba, bunu, karısı mahsus mu söyliyordu? Kendi dediğini yaptırmak için mi hastalanmıştı?

O gün, her gününden bir saat evvel işine gitti.

Karısının ölmesini istemiyordu. Behirenin öldüğü gün, Halim Zahit, hıçkıra hıçkıra ağlarken, gayri ihtiyari:

— Bana inat, öldü! dedi.

Behirenin ölümü, ona çok dokunmuştu; aylarca teselli bulamadı. Çekişecek insan bulamadığı için, kendini bir boşluğa düşmüş sanıyordu. Gün geçtikçe ahlâkı değişiyor, o dik başlı adam kuzulaşıp sünepeleşiyordu.

⁂

Bir sabah, sokak kapısı çalınmıştı. Hizmetçiden evvel Halim Zahit davrandı, kapıyı açtı. Behirenin akrabalarından İfakatle karşılaşmıştı.

İfakat, yüzünün çizgileri sert, merhametsiz; gözleri diken diken bakan, uzun boylu, kalın kemikli, kupkuru bir kadındı.

Kapıdan içeri girer girmez, lâkırdıya başlamıştı:

— Rahmetlinin ölümünü geç duydum. Cümlemize başımız sağ olsun!

Ve misafir odasında Halim Zahidi, sıkı bir sorguya çekti; Behirenin hastalığının ne olduğunu, hangi doktorların çağrıldığını, ne ilâçlar verildiğini, hep inceden inceye sordu, anladı.

Konuşurken, etrafını da dikkatle gözden geçiriyordu. Birdenbire ayağa kalktı, iki elini beline dayadı, kaşlarını çatarak çıkışır gibi söylendi:

— Nedir bu evin hali, kuzum? Ölenle ölünmez. Eğer dünyanızdan vazgeçtinizse, bir çukur kazdırın, siz de mezara giriverin... Daha kapıdan girerken dikkat ettim, evi pislik götürüyor... Kurt atacaksınız! Hizmetçi kısmı, kendi havasına bırakılır mı? Bu, böyle olmaz!

Halim Zahidin cevap vermesini beklemedi, sofaya çıktı, hizmetçiyi çağırdı, bütün pencereleri açtırttı, evi havalandırttı. Mutfağa indi, birer birer muayene etti:

— Bunlar, hemen kalaycıya verilecek!

Sonra, yukarıya çıktı, tekrar Halim Zahidin karşısına oturdu:

— Rahmetlinin hatırı büyük! Siz, onun bergüzarı sayılırsınız, kendinizi kapıp koyvermişsiniz, yazık! Sizi bu halde bırakamam!

İfakat, o günden itibaren, evin idaresini ele aldı. Ne yemek yapılacağını Halim Zahide sormuyordu. Halim Zahit, itiraz edecek olsa, şiddetle bağırıyordu:

— Siz yaşta insanlar için, bu yemekler ağırdır.

Halim Zahit, Behire ile yaşarken açıkca söyleyip yaptırtmadığı, yaptırtamadığı, yemediği, yiyemediği için neleri sevdiğini, neleri sevmediğini unutmuştu.

İfakatin itirazları karşısında ses çıkaramıyor, düşüncelere dalıyordu:

— Belki de, hakikaten dokunuyordur. Behire olsaydı, inat için, yerdim ama, şimdi bir sebep yok!

Halim Zahidin, soğukla hiç başı hoş değildi. Hele ıslak havalarda sokağa çıkmak, onun için, bir azap, bir işkence idi.

Fakat Behire:

— Böyle havada sokağa çıkılır mı?

Dediği için, o, tatil günlerinde, inadına sokağa çıkardı. Karısı ölünce, yıllardanberi hasret kaldığı bu zevke kavuşmuştu. Yağmurlu havaları adeta istekle bekliyordu.

Yağış günlerde, işini ihmal ediyor, sırtına yün ropdöşambrını, ayaklarına kalın keçe terliklerini geçiriyor, dizlerine bir battaniye alarak köşe penceresine kuruluyor, cigara üstüne cigara içerek keyifle sokağı seyrediyordu.

İfakat, yağmurlu bir günde, onun bu köşe penceresine kurulup oturma hazırlığını görünce, küplere bindi:

— Bu gün işe gitmiyecek misiniz? Tam tekaütlüğünüz yaklaştığı bir zamanda, kovulmak, ihtiyarlığınızda sürüm sürüm sürünmek mi istiyorsunuz? Kalkın, giyinin, işinize gidin!

Halim Zahit, istemiye istemiye kalkmış, odasına gitmiş, giyinirken, yine düşüncelere dalmıştı:

— Kadının hakkı var! İşten atarlar mı atarlar? Bu günlerde, kadroda değişiklik var, gibi bir söz de dolaşıyor!

Halim Zahit, yavaş yavaş hayatından memnun olmağa başlıyordu. Ne yiyeceğini, ne giyeceğini düşünmiyordu. Ev, süprülüyor, siliniyor; odun, kömür, vaktinde alınıyor; çamaşırlar, birikmeden yıkanıyor; ütü, ütüleniyor; ona, düşünecek birşey kalmıyordu.

Bir akşam, İfakat, yemekten sonra oturma odasında Halim Zahide:

— Mühim söyliyeceklerim var, dedi. Mahallede dedikodu başlamış, benim burada kalışıma bin türlü mâna veriyorlarmış! Hakları da var. Herkes, iç yüzümüzü ne bilsin. Ama, ben, ırzıma söz gelmesini istemem. Nufus tezkeresini ver; ben, muamelesini yaptırtacağım. Beni, nikâh edeceksin!

Halim Zahit, cebinden nufus tezkeresini çıkarıp verirken, yine düşüncelere dalmıştı:

— Arkası 27 inci sayfada —

Hikâye

BİR ESKİ RÜYA

Yazan: *Mükerrem Kâmil Su*

Genç kadın mavi kaplı kitabını açmış, profesörün sen derste verdiği gramer kaidelerini gözden geçiriyordu. Tren pek kalabalık değildi. Arada sırada bakışları pencerenin dışına takılıyor; kanalın üstünde titreyen gün ışıklarına ve kıyıları gölgeleyen büyük ağaçlara bakıyordu. Yabancısı olduğu bu memlekette geçen günlerinin hesabını da yapmaktan kendini alamıyordu. İlk günlerin yadırgama duyguları körleşir gibi olmuştu. Şimdi dakikalarına kadar değişik şeylerle dolu bir hayat vardı. Kocasının boş zamanlarında uzun gezintiler yapıyor; ormanlarda, göl kıyılarında, küçük vapurlarla kanallarda dolaşıyorlardı. Haftanın dört gününde üniversitenin ecnebilere mahsus dil enstitüsüne devam ediyordu. Zaman zaman varlığını sarsan yurt hasreti olmasa, hayatından tamamile memnun olduğunu kabul edebilecekti.

Gene her zamanki gibi birkaç cümleden başka birşey okuyamadan kitabını kapadı, trenden indi. Üniversitenin köşesinde onu gördü. Sami, tehalükle iki elini birden uzatarak:

— Belma, Belma diye sesleniyordu.

Genç kadın irkildi. Bu sesi duymamış gibi yoluna devam etmek istiyordu.

— Belma, Belma, bir dakika... Rica ediyorum. Bir dakika beni dinlemelisin Belma...

— Sizi tanımıyorum.

— İnsan yabancı bir memlekette yedi kat elle karşılaşsa, yine bu kadar lâkayıt kalamaz.

— Siz bana yedi kat elden de uzak ve tamamile yabancısınız.

Belma, heyecanla üniversitenin bahçesine daldı. Büyük ağaçların altındaki banklarda oturan birkaç kurs arkadaşı ile selâmlaştıktan sonra hızlı hızlı yürüdü. Merdivenlerden koşa koşa çıkmağa başladı.

Sınıfta yerine oturduğu zaman bayılacak halde idi. Birdenbire sanki mazisi hortlamış, arkada kalan hatıralar koşa koşa ayaklarının ucuna atılmışlardı. Artık tamamile unuttuğunu sandığı ilk gönül acısı canlanmış; bir zamanlar yaşanmış ve acıklı bir şekilde kapanmış bu gönül romanının yaprakları gözlerinin önünde uçuşmağa başlamıştı.

Profesörle beraber Sami de içeriye girmişti. Demek ki derste bulunmak için müsaade almıştı. Şu halde tam bir saat kırk beş dakika bu odada oturacaktı. Dünyanın muhtelif köşelerinden gelen yabancılar arasında onu da görmek, ayni havayı onunla bir kere daha teneffüs etmek genç kadını harap ediyordu.

Profesör, bir ders evvel topladığı vazifeleri dağıttıktan, müşterek yanlışlar üstünde biraz konuştuktan sonra gramere başladı. Belma, ne söyleneni anlıyor; ne sorulana karşılık verebiliyordu. Yüzü ateşler içinde idi.

— Mazur görünüz, gitmeğe mecburum!

Genç kadın mihaniki bir şekilde bunu söyledikten sonra odadan çıktı. Kaçmak, her köşesinde bin bir yenilik saklayan bu kocaman şehir içinde kaybolmak istiyordu.

O gece açık hava tiyatrosunda Şekispirin "Ne isterseniz?, isimli eserini seyredeceklerdi. Belma, günlerdenberi bu fevkalâde gece için hazırlanmıştı. Fakat şimdi kocasının şüpheleneceğini düşünmese, yatağına uzanıp kana kana ağlıyacaktı. Tiyatroya filân gidecek kuvveti kalmamıştı.

Süheyl daha holde karısının, mektepten erken döndüğünü öğrendi. Ev sahipleri geveze bir kadındı. Telâşla oturma odasına girerek:

— Hasta mısın Belma, diye karısının ellerine sarıldı.

— Başım ağrıyordu. Dersi yarıda bırakıp çıktım.

— İyi etmişsin. Ateşin var mı? Birşey değil öyleyse. Bu gece açılırsın. Ormanın temiz havası, Şiller tiyatrosunun fevkalâde artistleri eminim ki sana şifa verecekler.

Süheylin tahmini hilâfına genç kadın tiyatroda da açılamadı. Karşılarında bir saray, bir başka sarayın parkı, iki aslan başına bağlı bir hamak, büyük bir maymun kafesi, bir de şehre çıkan yolun bir parçası, dekoru teşkil ediyordu. Yavaş yavaş gün kararıyor; yıldızlar gökyüzünü erkenden ışıklandıran büyük ayın eteklerinde birer birer uyanmağa başlıyorlardı. Ormandaki tabiiliği bozmamak için beton yerine kalaslardan sınırlar yapılmıştı. Bu sınırların muhtelif köşelerinden toz halinde renk renk ışık veriliyordu. Oyunun manasına göre değişen bu ışıklar içinde gece böceklerinin kanadları, yaldızlı ve binbir renkli deniz hayvanlarının kabuklarını andırıyordu. Müzik harikulâde idi. Artistler, kelimenin tam manası ile muvaffak oluyorlardı. Hele gece yarısı ormanı saran ruhların, cinlerin, perilerin buluşmaları, dansedişleri ve konuşmaları görülecek şeydi.

Genç kadın bütün bu güzellikleri içine sindiremiyor; gömüldüğü bir eski rüyadan bir türlü kendini kurtaramıyordu.

Belmanın bu perişanlığı günlerce devam etti. Sami ısrarla her gün yoluna çıktı. Nihayet onu dinlemekten kendini alamadı. Büyük kahvelerin birinde oturdular. Genç adam, çocuğunu doğururken karısının öldüğünü, hayatta tamamile valnız kaldığını, esasen evlenir evlenmez yanlış hareket ettiğini anlamakta gecikmediğini uzun uzun anlattı. Belma, dalgın, üzgün ve müthiş bir korku içinde bu çocukluk arkadaşını, bir zamanlar kalbine büyük acılar çektirmiş olan bu vefasız adamı dinliyordu. Nihayet:

— Peki, şimdi benden ne istiyorsunuz? diye sordu.

— Eğer kalbinde bir zamanlar sadece benim olan yeri tamamile kaybatmedimse...

— Siz deli misiniz?

— Niçin hırçınlaşıyorsun Belma; sana karşı haksızlık ettiğimin farkındayım. Uzun bir sevgi beraberliğinin üstüne bir örtü çekip, başka bir yola sapmakla çok kötü bir iş yaptım. Fakat af et beni Belma.

— Arkası 24 üncü sayfada —

Osmanlılarda Sanatkârlara Dair

İLK KANUN

OSMAN NURİ PEREMECİ

Elimde ecdadımdan kalma, eski ve yazma bir mecmua var ki, bunda eski bir de kanun yazılmış. Kanunun yazılması tarihi 1060/1650 senesi olduğundan, pek mühim. Kitabın baş sahifesi kopmuş olduğu cihetle, kimin tarafından yazılıp toplandığı maatteessüf malûm değil. Lâkin baştanbaşa bütün fasılları duruyor. Bunu yeni harflerimizle yazıp bastırmak şüphesiz ki hem tarihimiz ve hem hukuk tarihimiz için pek mühim olacak.

Kitabın birinci faslı: Zina ve gayri cürümler hakkında.

İkinci faslı: Döğüşüp söğüşmeler ve adam öldürme cürümleri hakkında.

Üçüncü faslı: Sarhoşluk, hırsızlık ve gasp gibi cürümler hakkında.

Dördüncü faslı: Reaya toprakları rüsûmu hakkında.

Beşinci faslı: Hububat aşarı hakkında.

Altıncı faslı: Koyun beyliği hakkında

Yedinci faslı: Otlak resmi hakkında

Sekizinci faslı: Kışlak resmi hakkında

Dokuzuncu faslı: Yürükler hakkında

Onuncu faslı: Kovan resmi hakkında

On birinci faslı: Düğünlerden alınan resimler hakkında.

On ikinci faslı: Tütün resmi hakkında

On üçüncü faslı: Değirmen resmi hakkında.

On dördüncü faslı: Serbest timar hakkında.

On beşinci faslı: Müttehemler hakkında

On altıncı faslı: Sâk, sicil ve mürasele resimleri hakkında.

On yedinci faslı: Yaya askeri ahvali hakkında.

On sekizinci faslı: Müsellemler hakkında.

On dokuzuncu faslı: Beytülmal ve gaiplerin malı hakkında.

Yirminci faslı: Pazar bacı ve kapan resmi hakkında.

Yirmi birinci faslı: İhtisap kanunu kakkında.

Yırmi ikinci faslı: San'atkârlar hakkında.

Yirmi üçüncü faslı: Azepler hakkında

Yirmi dördüncü faslı: Timar sahipleri haklarında olmak üzere yirmi dört fasıldır ki, bunların hepsi altmış büyük sahife tutmaktadır.

Bu kanunun her fıkrası, uzun uzadıya tetkike lâyık olup, bunu incelemekle, vaktiyle hem yükselmemizin, hem de gerilememizin sebeplerini, bunlardan pek açık bir surette anlarız ki, bu itibarla da pek mühimdir.

Bu kitabı baştanbaşa bir takım haşiyelerle yazmayı daha sonraya bırakarak ilkönce bundan 300 sene evvel hükûmetin san'atkârlara karşı olan hattı hareket ve noktai nazarını göstermek üzere kitabın yirmi ikinci faslını yazıp mecmuanızda neşredeceğim. Eğer muhterem okuyucularınızda alâka uyandırır, onlara faydalı olabilirsem, kanunun diğer fasıllarını ve bunlar hakkındaki düşündüklerimi de yazarım.

Edirne: 17. 1. 1940 Öğretmen

Osman Nuri Peremeci

Elfaslüssani Vel Işrun Fi Ahvali Ehli Sanayi

Habbâzân — Ekmekçilerin ekmeği ve keredec lerin keredesi ve çörekçilerin çöreği gözlenip çiğ ve karası olmaya. Eğer eksik olursa, Kadı marifetiyle ta'zir olunup dirhemine bir akçe cerime alına. Ve elekleri sık ve eyu ola ve ekşi yahut kepekli olsa muhkem hakkından geline ve bunların ehli hıbresi kat'an kendilerinden olmıya. Yiyici taifesinden ola ve çörek ekmeğin nısfı ola. Her medde on yedi vakye yağ koya ve arı ve pâk ola. Ve mayasız çörek kerede narhına işlene. Her zaman da eksik etmiyenler buluna.

Kassabân — Ve kasaplar dahi keçi etini koyuna halt etmeyüp ayrı satalar. Ve füsuli erbaada tayin olunan narh üzere et bulduralar. İnad ettirmiyeler. Ve semizin saklayıp arığın boğazlamıyalar. Her zaman halka et yetiştireler. Ve taallül edip et bulmıyan kasabın muhkem hakkından geleler. Ve hapsedeler. Tâ et bulmaya rıza veringuceye dek. Ve her kişinin muradı olduyerden kesip özür ve bahane etmeyeler. Ve her kişiye nazarları bir ola ve kasablar verilen narhtan eksik vereler. Mühkem hakkından gelip ta'zir ettikten sonra dirhemine bir akce cerime alına.

Tabbahan — Ve ahçıların pişirdiği et çiğ olmaya ve aş dahi tuzlu ve tuzsuz olmaya ve kaplar pâk ola ve kazanları kalaysız ve çanakları eski ve sırsız olmıya Ve belinde futası pâk ola ve hizmetkârları kâfir olmaya ve zikrolunanlara muhalif olursa haklarından geline ve tava büryanı olsa suya ıslayıp pişireler ve kokmuş eti menedeler. Ve evvel yahni edip sonra büryan etmeği men edeler. Ve kuzu büryanının yüzüne ekşi sürmeyi menedeler. Ve suya ıslattırmayalar. Ve kuzu büryanı yahni et narhının nısfı ola.

Ve dahi Başçıların pişirdiği baş ve paça, gözleme pâk tutalar ve muharra pişireler. Kılı ve bezi olmıya. Koyun ve kuzu başına zamanına göre narh vereler. Ve paçanın her ne zaman olursa dördü bir akçeye ola. Kıl ve bezi olmaya. Muharra pişireler. Ve illâ muhkem haklarından geline.

Ve dahi işkembecilerin işkembesi temiz ola ve pâk su ile pişireler. Ve muharra pişip sirke ve sarımsak tamam ola. Ve libasları ve bezleri ve futaları pâk ola ve brğırsakçılar gözlene, bağırsağı yarmadan pişirmiyeler ve ciğeri dahi halt edip pişirmiyeler.

Ve börekçiler gözlene. Koyun eti ikiyüz elli dirhem olıcak corbalı börek yüz dirhem ola. Tortulu börek 180 dirhem ola. Ve miyanesi sovan olmaya. Ve koyun etinden gayri et halt olmaya. Ve illâ muhkem haklarından geline Ve esbabları pâk ve hamırı undan ola. İçyağı be kokar yağ olmaya.

Ve dahi lokma işleyenlerin lokmaları gözlene ki, hamırı iyi ola ve çiğ olmaya ve bal akidesi az olmaya.

Ve dahi bakkallar gözlene ki kuru fevakih ve sair me'lûkat kısmı ki üzüm ve incir ve onların emsaline onun onbiri üzerine narh verip sattıralar. Ve yaş meyveye narh verildikten sonra yatırıp çürüdü deyu tekrar narh taleb etmiyeler. Ve müşteri elinde eksik nesneyi veznedip satanın hakkından geline. Ve her zaman terazûlar gözlene ki, bir yanı uzun ve ağrı olmaya. İki yanı tamam müsavi ola ve dahi vakyeleri gözlene. Biribirinden tefavütü olmıya. Ve her nesnenin iyisin ve kemin biri birine halt edeni ta'zir edeler. Ve yük ile gelen kavun ve karpuz ve üzüm ve inar ve turunç gibi, gözlene ve pazar yerinden gayri yerde satmayalar. Ve istikbal eden kimseleri menedeler. Ve

ta'zir ve tedip edeler. Ve mahallât arasında arpa ve buğday satanların muhkem hakkından gelip ağaç başına bir akçe cerime alına. Ve alanı dahi ta'zir edip iki ağaca bir akçe cerime alına. Lâkin esvakta nida ve tenbih edeler. Badehu memnu olmayanı vechi meşruh üzere tedip edeler ve yoğurt dahi gözlenip mevsimine göre narh vereler. Ve helvacılar gözlene. Balın vakyesi dörde olıcak, helvanın vakyesi altı akçeye ola. Ve badâmi helva yedi akçaya ola. Emma balı gayet iyi ola ve kangi helva ki baldan ola. Vakyesi dörtten tecavüz etmiye. Üzüm ve pekmez helvasının vakyesi dahi üç akçaya ola. Ve akidenin dahi kezâlik üzüm olursa onun onbir üzerine narh vereler, emma pişmiş ola, göynmüş ve sulu olmaya.

Ve turşucular gözlene. Eksik vermiyeler. Ve çürüğün iyisine halt etmeyeler.

Ve kaymakçılar gözlene. Nişaste unu katmayalar. Zamanına göre narh vereler

Ve şerbetçiler gözlene. Kuru üzümün vakyesi bir akçeye olıcak, şerbetin iki vakyesi bir akçeye ola ve misk ve gülâbını iyice ezip leziz ola. Ekşi olmaya. Buzu ve karı ile aldıklarına göre satalar, esbabları iyi ve temiz ola.

Ve terziler gözlene. Fermûde çuka kaftanın üstadiyesi kadife zencefli ve uzun ola, 15 akçedir ve zencefli sof kaftan 25 akçeye dikilir. Havrani sof kaftan 30 akçeye dikile ve işlemeyenin muhtesip hakkından gele ve terzilere te'kit edip diyeler ki, va'delerine yetiştireler ve ziyade iş alıp va'delerine hilâf etmeyeler ve illâ siyâset edeler ve sâir ehli hıref dahi aldıkları işi vadelerinden geçirmiyeler. Eğer bir kişişinin esbabını sakat edip veyahut iyi dikmeseler, kadı marifetiyle hakkından geleler.

Ve çukacıların çukası gözlene ve pazarı diken terzilerin diktikleri kaftan gözlene. Çuka kaftan ve boğası kaftan ola. Düğmesiz satmayalar. Baden - nida ve tenbih adetince dikmeyen terziye muhkem ta'zir edip, ağaç başına bir akçe cerime alına. Ve kendisi dikip âhara diktirmiyeler. Emma alıp satana nesne yoktur.

Dahlolunmıya. Lâkin tenbih edeler ki ol asıl kaftan bir dahi alınmaya. İşlemez ise ta'zir edip iki ağaca bir akça cerime alına. Ve çukayı ısladıp satalar. Ve astar ki şehirde işlene, sekiz arşun ola. Ve hariçten gelen boğası yedi buçuk arşın ola. Ve abacılar gözlene. Abaları sık ve iyi ola.

Ve iplikçiler gözlene. Ziyade kıvrak ola.

Dikilmiş gömlek satanlar adet üzerine edeler ki, yeni ve beli adetçe ola Dikişi muhkem ola. Ve bezine göre satalar.

Ve kazazlar gözlene. Şiritleri ve düğmeleri kalp olmaya. Yedi kenar düğme bir akçeye ola.

Ve dellâllar dahi gözlene. Hizmetlerinde emanet ve istikamet üzere olup kendilerinden bir meta artırmayalar, ve yalan dahi söylemeyip hiçbir ferde meyletmeyeler. Ve sattıkları metaın yüzde bir akçesi kendilerinin ola.

Ve at cambazları dahi bu üslûb üzerine gözlenip veçhi meşruh üzere olalar. İnad ederlerse haklarından geleler.

Ve esirciler dahi gözlene. Cariye bey ettikleri zaman yüzüne aklık ve kızıllık ve bilcümle zinet verir nesneler sürmeyeler. Ve satılan kul ve cariye libası ile satılırsa öyle vireler, esvabın almayalar.

Ve takyeciler dahi gözlene. Diktikleri takye kumaştan olup dikişi iyi ve astarı çok çirişli olmaya. Onun onbirden tecavüz etmeye.

Ve haffaflar dahi gözlene. Kırmızı ve al çizmenin a'lâsı 30, ve evsatı 28, ve ednası 26 akçeye ola.

Ve sair renklerinin alâsı yirmi dörde ve evsatı yirmiye ve ednası onaltı akçeye ola. Ve şirvanı paşmakın a'lâsı yirmiye ve evsatı onsekize ve ednası onaltı akçeye ola. Ve Yeniçeri pabucunun a'lâsı onsekize ve evsatı onaltıya ve ednası ondörde ola ve sair pabubun a'lâsı ona ve evsatı sekize ve endası yedi akçeye ola. Pabuç ve sair ayakkabı akçe başına iki gün hesabı üzere tamam olmadan delinip veya sökülürse, cezası vardır. Ta'zir edip iki ağaca bir akçe cerime alına. Emma sahtiyan ve gön delinirse günâh dabbağındır. Eğer sökülürse günâh haffafındır.

Ve mücellitler dahi sanatlarında mahir olup gayet iyi edeler.

Ve sahhaflar sattıkları kitabı onun onbirden ziyadeye satmıyalar.

Ve eskiciler gözlene. Yamalıkları gayet iyi gönden ve sahtiyandan olup kalın ve meşin olmaya. Dikişi iyi ve oltanı iki akçeye ola.

Ve gön tacirleri gözlene. Dibağet olunmamış a'lâ ve bütün tosun derisi elli altıya ve evsatı ellibire ve ednası yirmisekize ola. Ve su sığırı buzağısının a'lâ derisi 35 e ve evsatı 32 ye ve 31 e ednası verile. Ve ham deri her ne cins olursa debbagtan gayri kimesneye vermiyeler. Ve dibagat edenler şehirde işleyenlere satıp âhar diyara alıp gidenlere vermiyeler. Meğer ki şehirli almaya. Ve badettenbih islemeyenin muhkem hakkından geline. Ve keçi derisi kırmızı ve al ola, a'lâsı yirmi iki ve evsatı 18 ve ednası 16 akçeye ola. Ve sair rengin a'lâsı on altı ve evsatı on üç ve ednası on akçeye ola. Abara satmak istediklerinde onun on ikişerden ziyadeye satmayalar. Ve kasaplar koyun derisinin a'lâsını iki buçuğa, ve evsatını ikiye, ve ednasını bir buçuğa bey ideler. Ve kara sığır öküzünün ve tosunun ham derisinin a'lâsı yirmi iki ve evsatı yirmi ve ednası on sekiz akçeye ola. Ve inek derisinin a'lâsı on üçe ve ednası dokuza ve evsatı ona verile.

Ve sağrıcılar dahi gözlene. Gayet iyi ola. Ham olmaya. Kemalile olduralar.

Ve saraçlar dahi gözlene. Al renkli sahtiyan eğer tabılbazından gayri a'lâsı 120 akçeye ola, ve kırmızıdan gayri ki altunsuz olup iki kaşı ve kenarı sağrı ola, a'lâsı yüze ve yüz ona, evsatı doksana ve endası seksene ola. Ve sairleri dahi halli halince bey'olunup kaideden tecavüz etmeyeler.

Ve nalbantlar dahi gözlene. Yüz ayak ham nal yetmiş akçeye alınacak, atın nalı beş akçeye edeler ve bazı nalbantlar var imiş, mıh değirüp aksadır imis, anın hakkından geleler.

Ve dahi kuyumcular gözlene. Emin kimesne olalar. Sade işin dirhemine bir akçe alına. Ve yegâne işin iki dirhemine bir akçe alalar. Düğmenin ve kılıç bentlerinin ve bunun emsali işlerin dirhemine buçuk akçe alalar. Altun ve altun pulu işlerinin dirhemine üç akçe alalar. Bennalar ve neccarlar dahi gözlene. Taamile günde üç akçeye işleyeler. Gün doğarken geleler. Ve gün tulunmadan gitmeyeler. Ziyade taleb eden benna ve neccarı muhkem darb edeler.

Ve buğday ve arpa pazarı gözlene. Hububattan her ne satılırsa samanlı ve kesmikli olmaya. Ve eksik kile tutmayalar. Eğer kileleri eksik buluna, muhkem hakkından gelinip ağaç başına bir akçe cerime alına.

Ve mumcular gözlene. Mumları çirkli ve kokar yağdan olmaya. Ve fitili yoğun olmayıp ziyası ziyade ola.

Ve oduncular gözlene. Katır odununun uzunu üçer karış ola. Ve deve odununun altı karış ve himar odunun uzunu iki buçuk karış ola. Eksik etmiyeler. Ve şehre yakın gelince bir mıkdarını bölmeyeler. Ve yükleri adetçe olup tavara yükünden ve mıkdarından ziyade urmayalar. Ve nalları müretteb ve semerleri ve eğerleri bütün ola. İnad edenin hakkından geline.

Ve aktarlar gözlene. Zağfranları mumlu olmaya. Ve asfurlu olmaya. Ve her ne meta ki, satılır, onun on birden ziyade satmayalar. Ve beş kere üç kat kâğıttan gayri sarmıyalar. Ve kem şekeri iyi bahasına satmayalar.

Ve boyacılar gözlene. Her ne renk boyarlarsa iyi edeler. Kalp etmeyeler. Ve bezi taş üzerinde döğerken zarar etmiyeler. Ve boyalı bezi yol üzerinde asmayalar. Ve mezaristana sermeyeler. Ve yol üzerinde taş koyup bez döğmeyeler.

— Arkası 27 inci sayfada —

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 29

MÜKERREM KÂMİL SU

— Beni evime kadar lütfen götürürsünüz. Yemeği bizde yeriz. Sizi kat'iyen böyle perişan bir halde bırakamam.

— . . .

— Yalnız kalamazsınız. Söz veriyorsunuz, değil mi?

— Çocuksunuz, diye ağzını açtı. Ve bu tek kelime ağzından çıkar çıkmaz yıllarca evvel kendisine de birisinin böyle söylediğini hatırladı. "Ona - taşıp döküldüğü sıralarda «Çocuksunuz» diye gülmüştü. Ve o kat'i şekilde reddetmek istemediği her hareketini hep bu küçük kelimecikle karşılamıştı.

Söyledikten sonra acısını farkedebildiği kısık bir sesle:

— Gitti, dedi. Gitti, diye tekrarladı.

— Onu çok mu seviyordunuz, bay Sermet?

— Evet.

— Hâlâ mı?

— Görüyorsunuz.

— Lâkin benden de nefret etmiyordunuz? Dudaklarınıza düşmeyen bir itirafın izlerini birçok defa gözlerinizde okumuştum, bay Sermet.

— Doğru olabilir.

— Peki, kalbinizde iki ayrı sevgiye iki ayrı yer mi var öyle ise?

— Galiba.

— Tuhaf konuşuyorsunuz.

— Zannederim.

— Lâkin kavga etmek ihtiyacında mısınız?

— Ne hakla küçük, diye yumuşadı. Hem ne diye?

— Nişanlım beni evli bir kadına feda etti. Onu, çok sevdiğimi sanıyordum. Bu neticeye vardığım dakikada ondan nefret ettim. Kaçanın arkasından koşulmaz.

— Demek, sizin bir nişanlınız vardı Behin?

— Maalesef.

— Ya?!

Ulus meydanına kadar yürümüşlerdi. Orada genç kızdan ayrıldı. Ötekinin hatıralarıyle dolu olan eve kapandı. "Ölüler bile benden mes'utturlar„ diye inliyordu. Bırakıldıkları soğuk, rutubetli topraklar altında hissetme kabiliyetleri olmadığı için, benden çok daha rahat ve emniyet içindedirler, diye söyleniyordu. Ölümü şefkatli bir kucak, mezarı bir sığınak gibi düşünecek, arayacak kadar dertli idi.

Evin her köşesinden binbir hatıra diriliyor, gölgeler bile dile geliyordu.

Sonra mektup üstüne mektup yazdı. Cevap alamadı. Ayrılma hususunda her müşkülü çıkaracağını, avukatı vasıtasiyle onun avukatına söyletti. Tehdidi tesirsiz kaldı. Ne yaptı ise onu, müthiş kararından döndüremedi. Nihayet vekâletini vererek adres filân bırakmadan çıkıp gittiğini öğrendi. Artık herşey bitmişti. Bu zalim firara mutlak sadece Behin sebep olamazdı. Bu kadar yalvarmasına, kalp parçalayan ıstıraplarına rağmen yürüyüp gitmesinin çok daha şumullü bir mânası olmak lâzımdı. Gerçi kendisi mesut yolundan sapmış, bir hataya düşmüştü. Fakat nihayet o da bir insandı. Birçok insanlar gibi zaaflara düşebilir, yanlış adım atabilirdi. Bunu, onun gibi kültürlü ve hisli bir kadının takdir etmesi lâzımg-lmez mi idi? Kendisini af budutlarından müebbeden uzak tutacak müthiş bir hiyanet mi saymıştı bu tesadüfleri ve bu buluşmaları; hem nereden bilecekti, bütün bunları? Ortada pek de ileri atılmış bir adım yoktu ki... Hayır, hayır Nabidenin ayrılma hususundaki kuvvetli isteğinin arkasında mutlak bir aşk, bir yabancı erkek gölgesi vardı. Onu aslâ affetmiyecek, iradesini, erkeklik vasıflarını bir araya toplıyarak ne pahasına olursa olsun, onu unutmağa çalışacaktı.

Gerçi onu, belki dünyada hiçbir erkeğin bir kadını sevemediği şekilde sevmiş, hayatını onun arzuları uğrunda harcamayı saadet telâkki etmişti. Buna rağmen onu düşünmiyecek, bir gün, geç veya güç, ne yapıp yapıp onu unutacaktı.

Küçük Behin'in de dediği gibi, kaçanın arkasından ne diye koşmalı, ne diye boşuna emek sarfetmeli idi?

Aralarında herşey böyle çarçabuk bittikten sonra mahkeme tabiî cereyanını almıştı. Ve bir gün şekil itibarı ile de ondan ayrıldığını kabul etmek mecburiyetinde kaldı. İşte böyle, hazin bir şekilde beraberlikleri parçalandı, gitti.

Sermet tekrar ayağa kalktı. Piyanonun gümüş şamdanlarında yarıya kadar yandıktan sonra söndürülmüş mumlara derin derin baktı. Bir gece onu, yalnız iki tarafında titreye titreye yanan mum ışığı içinde dinlemişti. Kendisine, gençliği derin ıstıraplar ve aşk inkisarı içinde geçen kudretli bir musikişinasın son eserini çalmıştı. Sesler dindikten sonra:

— Bu harikulâde parçayı bedbaht san'atkârdan başka herkes dinlemeğe muvaffak oldu, Sermet, diye başlamış, milletine şaheserler yaratan dâhiden uzun uzun bahesetmişti.

Düşünüşü ona ve yine hep müsbet yollarda sürüklenip gitmeğe başlayınca, öfkelendi.

Yüksek sesle "beni de pul, böcek, kartpostal kolleksiyonlarından hevesini alıp bir tarafa attığı gibi fırlatıp terketti, diye söylendi. Onun için ben, sadece kısa ömürlü bir heyecandan ibarettim. Çakıp sönen bir şimşek gibi geçtim hayatından. Onun gözünde şimdi ben neyim? Hiç, sadece bir biçim...

Mazi hatıralarından kurtulmak lâzımdı. Behin'in, çalışma masasının üstüne kendi eliyle yerleştirdiği resmine baktı. Bu bakışlarda, dudakların ifadesinde, saçların omuzlara doğru serpilişinde öyle şuh, öyle çapkın mânalar vardı ki... İnsana, kasvetli havalardan, rutubetli, kuytu ormanlardan çıkıp güneşli sahillere kavuşmuş hissini veriyordu.

Sarsılan hislerini düzene koymak, derin bir uyuşukluğa gömülen iradesini kuvvetlendirmek arzusu ile doğruldu. Kinlı bir sesle:

— Nahide, bir mazi hatırası olarak arkada kalmağa mahkûmdur, diye söylendi. Artık bu hatırayı gömmeğe, bu ismin üstüne ebedî bir örtü çekmeğe bakmalı.. Geriye değil, ileriye yürümek, hayalin arkasından koşmak değil, hakikatle yüzyüze yaşamak lâzım, diye son ve büyük kararını verdi.

⁂

Âfet, oturma odasında aylardan sonra kendisini arayan Nahidenin mektubunu okuyordu:

« Bunu yalnız sen bileceksin Âfet. Bu işin içyüzünü yalnız sana anlatıyorum. Bilmem şimdi aklına geliyor

mu? Sermetle evlenmeden önce gözyaşları içinde sana, yüreğimi ezen büyük bir âti endişesinden bahsetmiştim. Hayatımın en mühim dönümünü aşacağım dakikada pişman olmuş, verdiğim karardan dönmek istemiştim. Bırakmamıştın beni Âfet. Fakat şüphesiz haklı idin. İleriye attığım adımı geriye almakla müthiş bir ıskandala sebebiyet verecektim. Saadetimi isteyen, ismimin şerefini, isminin şerefi gibi korumak endişesini her ân hisseden sen, " ne mukadderse o olur. Bu kadar ince eleyip sık dokumağa bakmamalı. Yürü kaderine doğru " demiştin. Benim gibi bir kadınla evlenen bir erkeğin, ne olursa olsun tam bir saadete kavuşması lâzımgeldiğini ileriye sürerek beni yatıştırmağa çalışmıştın. Ve ben sana vehimlerimde, endişelerimde, yüreğimi dolduran büyük sevgime rağmen, duyduğum ıstırapta haklı olduğumu isbat etmek istemiştim. Yine bir gün karşı karşıya gelerek bu vadide konuşacağımızı söylemiştim. İşte o gün gelip çattı, Âfet. Fakat perişanım. Nasıl harap olduğumu, nasıl derin bir yeis içinde yıkıldığımı en sevdiğim sana bile göstermek istemiyorum. Bunun içindir ki, seni özlememe ve sana olan büyük ihtiyacıma rağmen uzaklardayım. Derdimi dinle, fakat beni asla görmek isteme Âfet.

Beş yılı, ömrümün dakikalarına kadar saadetle geçen, bu en güzel parçasını epidir kapamış bulunuyorum. Aşkımı, saadetimi, yaşama bağlarımı bir başkasına bırakarak sahadan çekildim. Başımı çevirip arkaya bakamıyacak kadar dertliyim. Gözlerimde yaşadığım güzel yılların rüyası kaldı. İçim bir hayâl hazinesi şimdi. Bundan sonra bana mukadder olan ömrü tek başıma yürütmek için bu rüyayı tekrar göreceğim. Sevdiği erkeği başkasına veren elleri bu hazineye daldıracağım. Mazimin rüyası, kalbimin, hayatımın, beş uzun ve mes'ut yılımın hülyası, benim iki yaşama desteğim olacak. Bundan böyle hatıralarımın gölgesinde yaşıyacağım Âfet.

Bir gün, Sermedin işinden eve döneceğine yakın imzasız bir mektup aldım. „Nihayet siz de aldatılıyorsunuz diye yazılmıştı. Bir zamanlar çektirmiştiniz. Şimdi de çekmek sırası size geldi."

Benim, kötü maksatlarla yazılan böyle mektuplara, bilhassa hüviyetini gizlemek lüzumunu hisseden şüpheli insanlara kıymet vermiyeceğimi bilirsin. Makine ile yazılmış bu âdi tezkereyi yırttım, attım. Hafif durgunlaşmama rağmen hâdiseyi izam etmedim ve Sermede birşey hissettirmemeğe çalıştım.

Bu imzasız mektupların arkası kesilmedi. Aşağı yukarı şöyle yazılı idi biri:

« Kocanızın üzerinde müthiş bir nüfuza sahip olduğunuzu zannetmekle acaba yanılmıyor musunuz? Ebedî bir aşkı ilham edecek kudreti kendinizde nasıl buluyorsunuz? Ben kendi hesabıma buna şaşıyorum doğrusu. Kocanızla aranızdaki yılları - sizin aleyhinize sayılan bu yılları! - hiç de bir kere hesaplamağı akıl edemediniz mi sayın bayan? »

Bu satırları, itiraf ederim ki, birkaç defa okudum. Hem de acı ile. Nihayet, perde arkasında hareket eden bu meçhul kuvvet, yüreğime bir iğne batırmağa muvaffak olmuştu. Bu mektupların sahibi kimdi? Ne istiyordu benden? Gerçekten Sermet beni aldatıyor mu idi?

Neş'emi kaybetmiştim. Günlerim kuruntu içinde geçmeğe başlamıştı. Bütün dikkatimle Sermedi tetkik ediyordum. O, bana karşı sevgisinden, saygı ve düşkünlüğünden hiç birşey kaybetmemişti. Buna rağmen içimi bir şüphe kemiriyor, onun en küçük hareketlerinden müthiş ve büyük mânalar çıkarmağa çalışıyordum.

Bir gece arkadaşlardan birinin evlenme yıldönümüne davetli idik. İtina ile giyindim. Bana öyle geliyordu ki, huzurumu kaçıran bu mektupların sahibi de orada bulunacaktı. O hain el, sanki toplantıda bileğimden kavrayacak, bana, beni harap edecek şeyleri gösterecektir. Yüreğimi bu garip endişe kemiriyor, orada fena bir hâdise ile karşılaşacağımı sanıyordum.

Sokağa çıkacağımıza yakın Sermedin arkadaşlarından biri geldi. Onlar salonda işlerine ait pek mühim bir konuşmağa dalmışlardı ki, telefonun zili çaldı. Ben gittim. Çok genç olduğu sesinden anlaşılan bir kız şöyle sordu:

— Toplantıya yine karınızla beraber mi geleceksiniz bay Sermet?

Gayri ihtiyari ellerimin titrediğini farkettim. Mümkün olduğu kadar sesimi idare etmekle, zaafımı sezdirmemeğe çalışarak:

— Müsaadenizle evet kızım, diye cevap verdim.

— Ay, diye uzun bir çığlıktan sonra telefon kapandı.

Bu kadarı fazla idi. Ortada birşey olmadan bir dedikodu yaratılamazdı. İmzasız mektuplar, telefonun arkasındaki kız... Bunlar aldatılışımın bariz delilleri değil mi idi?

Oraya gitmeli mi, gitmemeli mi idim? Böyle şeylere ehemmiyet vermediğimi isbat etmek için gitmek ve orada da gayet soğukkanlı hareket etmek lâzımdı. Lâkin tam sokağa çıkacağımız sırada pişman oldum. Sermet bir macera başlangıcında ise onu serbest bırakmak, hiçbir suretle hislerine engel olmamak lâzımdı. Sükût içinde neticeyi beklemek, ucu ve acısı kalbime dokunduğu halde bu macerada gayet uzak ve cesur davranmak lâzımdı.

Bu kararı verirken, sesi ile bende bir haylı küstah bir insan tesiri yapan genç kızla karşılaşmaktan da korktuğumu hissediyordum. Sermetle gizli gizli bakışacaklar, gözlerimin önünde belki hislerini yekdiğerine izhara çalışacaklardı. Bu, benim için pek elim olacaktı. İnsanın aldatıldığını duyması başka, görmesi mutlak ki çok daha başka tesir yapıyor.

Sermedi yolladıktan sonra yatak odamıza çıktım. Soyunurken, itina ile sardığım saçlarımı çözerken aldatılan kadınlar kafilesine girdiğimi acı acı düşünüyordum. Beş yıl, hertürlü zevklerime, saadetime, heyecan ve sevgime rağmen hep bu dakikayı beklemiştim. Bu feci akibete belki benim kadar hazırlıklı pek az kadın bulunurdu. İşte şimdi bu korkunç neticeyi almış bulunuyordum. Ne yapacaktım şimdi? Nasıl hareket etmekliğim lâzımgeliyordu?

Oturma odasına indim. Elime Anna Karenini alarak divana uzandım. O, ıstıraplarını uyuşturmak için morfine dadanmış. Ben ne yapacaktım; çünkü benim ıstırabım da onunkinden aşağı değildi. Yaprakları çeviriyor, o çok hisli kadının kıskançlık buhranları içinde geçen hayatını elle tutulacak bir şekilde içimde duyuyordum. Bu aşk yoluna şerefini, çocuğunu, cemiyet içindeki yüksek mevkiini feda eden bahtsız kadın, sonunda bu kadar çile çekmeli mi idi? Hayatı haksızlıklarla dolu bir yola benzetiyor, insanları yalnız ve sadece yekdiğerlerine acı çektirmek için yaradılmışlar diye telâkki ediyordum.

Hayalimde şekillendirmeğe çalıştığım bir kızla Sermet elele, gözgöze idi. Yokluğum ikisine de büyük bir fırsat kazandırmış oluyordu. Kimbilir nasıl pervasızca konuşuyor, gülüyor, dansediyorlardı. Ve belki o meçhul kız, kocamın yüzüne karşı benimle eğleniyordu. Bu düşünce ile yüreğimin üstüne kocaman bir taş iner gibi oluyor, şakaklarımı insafsız bir el durmadan çekiçliyordu.

Gözlerim yaşlı idi. Demek beni ağlatacak kadar içimi yakmıştı bu ateş. Kıskançlık alevleri içine gömülen hüviyetimde iyi ve güzel herşey birer birer yıkılıyor, dünya gözlerimden siliniyordu.

Sermet çabuk döndü. Bu, üzerimde harikulâde şifalı bir tesir husule getirdi. Demek ki ortada izam edilecek birşey yoktu. Hayatına ve kalbine karışmak istidadını gösteren birisi ile buluşmuş olsaydı, bu kadar tez dönemezdi. Belki de beni fena ruhlu biri, sadece bir düşman tazip etmek istiyordu.

— Arkası var —

Ankaradan Röportajlar :

İZCİLER ARASINDA

●

Yazan:
Oğuz ÖZDEŞ

●

Foto arkadaşımla, genç izcilerin bir kardeş muhabbetiyle toplandığı binanın kapısından içeriye girerken, kulaklarımızı trampet sedalarına karışan bir sürü hoş ve ürpertici sesler okşıyor. Ben ve arkadaşım, büyük bir sevinç içinde bahçeye girerek, izcilerin arasına karışıyoruz.

Bir oymakbeyi gençleri etrafına toplamış, onlarla bir ağabey gibi konuşuyor:

Arkadaşlar, provalarda gösterdiğiniz başarılar bizi son derece sevindirmiştir. Kuvvetle ümit ediyoruz ki, «29 İlkteşrinde bundan daha büyük bir muvaffakiyet gösterirsiniz». Türk gibi kuvvetli atalarsözüne «Türk gibi başarıcı» bir atalarsözü daha katacak sizlersiniz.

Genç izciler dik başlarını oymakbeylerine çevirmişler, onun sözlerini canla, başla dinliyorlar. Oymakbeyi sözlerine devam ediyor:

— Sizleri böyle toplu olarak bir araya getirmemizin sebebi, Türk gençliğinin birbirine karşı olan rabıtasını çoğaltmak, kaynaştırmak; ve gittikçe dev adımlarla ilerleyen modern Ankarayı size göstermek içindir. Bu gençlik teşkilâtını idame ettirecek sizlersiniz.

Oymakbeyi susuyor. Biz de bunu fırsat bilerek oymakbeyine yaklaşıyoruz. Kendimi ve arkadaşımı tanıtıyorum.

«Yarım Ay» muharriri. Arkadaşım foto muhabirim.

Bu kısa tanışmamızdan sonra oymakbeyine «Yarım Ay» için izcilik teşkilâtı hakkında malûmat vermesini rica ediyorum. «Hay.. hay» diyerek söze başlıyor.

— İzci teşkilâtı memleketimizde, bilhassa son yıllarda pek ehemmiyet kazanarak gençlik teşkilâtının hemen, hemen başında gelir. Bunun sebebi basit: Gençler bu münasebetle biribirlerine kaynaşarak, bölünmez bir bütün teşkil ediyorlar. Bu yıl Türkiyenin birçok vilâyetlerinden, ve muhtelif mekteplerden şehrimize izciler gelmiş; gelen bu izciler muhtelif mekteplere yerleştirilmiştir.

Genç izciler etrafımızı sarmış lar, bizi uzun, uzun seyrediyorlar. Muhatabımdan izcilerle konuşabilmek için müsaade istiyorum.

— Hay hay diyorlar. Zaten benim de ufak bir işim vardı.

Oymakbeyi yanımızdan ayrılıyor.

İzciler toplu halde

⁂

Şimdi Türkiyenin dört bucağından gelen izcilerin arasındayım. Etrafımı bir halka gibi sarmışlar, bana bakıyorlar. Onlarla bir kardeş gibi konuşuyoruz:

— Neden izci oldunuz?

Genç, gürbüz bir genç yanımıza sokularak, yan gözlerle beni süzüyor.

— Siz neden gazeteci oldunuz?.

Şakacı gencin bu sualine gülerek cevap veriyorum:

— Bu benim mesleğimdir. Biz karnımızı ancak bunun ile doyurabiliyoruz.

Yazıcımız Oymak Beyi Mahmut Işıtmanla konuşuyor

— İzcilikte Türk gençliğinin bir mesleğidir. Türk yıllardanberi askerlik ve disiplinin; izci ve diğer teşkilâtları tamamen kendisine bir meslek olarak kabul etmiştir. Hepimizin izci olmasının sebebi şudur: Yarına daha disiplinli; daha bilgili ve daha gürbüz ve kuvvetli yetişmek gayesi; bizi her an için böyle teşkilât'ara zerrece tereddüt ettirmeden sokuyor, atıyor.

Sualimi değiştiriyorum:

— Ankarayı beğendiniz mi?

Herkes, biribirine bakışıyor? Yutkunuyorlar: Sonra, sanki sözleşmişler gibi hep bir ağızdan.

— Çok güzel - diye bağırıyorlar -.

— Peki.. Ankarayı içinizde yeni görenler var mı?

— Pek çok.

Gürbüz bir genci göstererek soruyorum:

— Meselâ siz. Ankarayı nasıl tahayyül ederdiniz?.

Genç gözlerini ileride bir noktaya dikiyor. Kafasında, geçmiş günlerin, çok acı vakalarla dolu anların bir sinema şeridi gibi canlandığı besbelli. Gözlerinin önünde Şam'ın, Musul'un kızgın çöllerine giderek; orada ölüp giden Türk nesli, veremli, hasta bir Osmanlı gençliği canlandığı anlaşılıyor. Sonra başını önüne eğerek:

— Bambaşka - diyor -.

— Ne gibi?..

— Gazetelerin «güzel Ankara» diye yazdıkları yazıları okurken kendi, kendime hayret ederdim. Belki inanmazsınız, adeta inanmak istemezdim. Eski kerpiçli Ankarayı ve gene görmediğim «modern Ankara» yı, hayalimde canlandırır, mukayeseler yapardım. Modern Ankarayı, güzel apartmanlar, modern yapılar, süslü bahçelerle dolu zannederdim. Fakat, onu, Ankarayı, umduğumdan çok güzel buldum. Caddeleri bütün asfalt. Muazzam yapılar,. Belki Avrupada bile eşi yok...

Başka bir izcinin omuzlarından tutup soruyorum:

— Siz Ankarayı nasıl tahayyül ederdiniz?.

— Ben Ankarayı küçükken, tahminen bundan on yıl evvel görmüştüm. Caddeleri dar, sokakları bozuk, evleri kerpiçten, ağaçsız kurak bir yerdi. Fakat şimdi, inanılmıyacak kadar büyümüş, güzelleşmiş ve modernleşmiş..

Bu sırada bir düdük sesi ve onu müteakip bir toplan borusu kulaklarımızı okşuyor.

— Ta.. ta.. ti., Tati,. tati...

Bir anda etrafımı saran gençler dağılarak toplanma yerine doğru koşmağa başladılar.

Ortada sipsivri kalan ben, şaşkınlıkla ne yapacağımı bilmiyerek foto muhabirime dönüyorum:

— Göründü buradan gitmenin yolları..

Şakacı foto muhabirim gülerek:

— Aman - diyor - o zaman da bizim röportajın bağları çözülür.

Ağır, ağır toplantı yerine doğru ilerlemeğe başlıyoruz. Biz oraya varıncaya kadar, bütün izciler toplanmışlar, Komutanlarının emrini bekliyor. Geriden görülen bu izci kümesi yeşil çayırların arasında açan gelincikleri andırıyor.

O sırada - tesadüf olacak - bizim yanımıza bir arkadaşım geliyor. Ona dert yanıyorum.

— Birkaç izci ile görüşelim dedik, bir boru sesiyle onu da elimizden aldılar.

Arkadaşım benim bu hali pürmelalimi anlamış olacak ki elini omuzuma koyarak:

— Sana bir iyilik yapayım! diyor.

— Nasıl bir iyilik. Aman çabuk söyle..

— Sana Ankara Erkek Lisesinin oymakbeyini tanıtayım. Kendisi çok iyi bir zattır.

— Nasıl olursa olsun. Bize bir iki kelime söylesin de.

Hep beraber sevinç dalgaları arasında oymakbeyine doğru ilerliyoruz.

***

Takdim ediliyorum:

— Arkadaşım «Yarım Ay» muharriri Oğuz Özdeş

— Oymakbeyi Mahmut Işıtman

— Müşerref oldum.

— Müşerref oldum.

Oymakbeyinin bizi nezakatle kabul etmesinden sonra ilk sualimi soruyorum:

— İzci teşkilâtının kuruluşu hakkında kısaca malûmat verir misiniz?.

— İzci teşkilâtı bize gençlik teşkilâtı ile birlikte girmiştir. İzci teşkilâtı gençlerin gerek beden ve gerekse kafa bakımından inkişafına çok yardım ediyor. Bilhassa son yıllarda bu teşkilâta verilen önemin sebebi budur.

— Kız izcilerimizin muvaffak olmak derecesi nasıl?.

— Şunu itiraf etmek mecburiyetindeyim ki kız izcilerimiz böyle teşkilâtlara daha canla başla sarılıyorlar. Çünkü kızlarımızda çok tuhaf bir huy vardır. Meselâ bir kız derse kalkar, sorulan sualleri bilir, öğretmeni ona (Aferin) diyerek farzedelim (9) numara atar. Diğer bir kız da derse kalktığı zaman ayni derecede bilir. Olurya bu sefer öğretmeni ona (aferin) demez ama gene (9) verir. Bu sefer ikinci kalkan kız öğretmen bana niçin (aferin) demedi diye üzülür ve belki de ağlar. Demek istediğim; kızlarda müthiş bir rekabet olmasıdır. Erkekler de ise bu azdır. Bunun için kız izciler belki de sırf rekabet dolayısiyle bütün enerjilerini sarfederek erkek izcileri geçmeğe çalışıyorlar. Fakat şunu da ilâve etmek isterim ki gençlerimizde askerlik ve disipline karşı fevkalâde bir itaat vardır.

— Şimdiye kadar yapılan provalarda nasıl bir başarı gösterdiler?

— Fevkalâde. Gençlerimizle her an iftihar duyabiliriz.

Bu sırada yanımıza bir oymakbeyi muavini gelerek, askerce selâm veriyor.

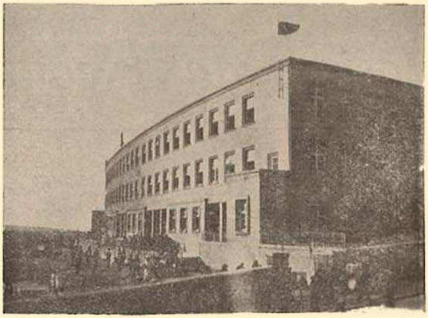

İzcilerin yattıkları Kız Lisesi binası

İzciler yemekte

— Komutanım, izciler teftiş edilecekmiş. Sizin de kendi bölüğünüzde bulunmanız lâzım geldiğinden toplantı yerine gitmenizi istediler.

Muhatabım kısa bir baş işaretiyle:

— Peki - diyor -.

Ve sonra bana dönerek:

— İsterseniz siz de geliniz?.

— Hay. Hay..

***

Ben, Oymakbeyi ve foto arkadaşım izcilerin toplantı yerine geldiğimizde; bütün izciler bir hizada toplanmışlar komutanlarının emrini bekliyor.

Aralıklar, mesafeler hepsi tamam. Hiç bir kıpırtı yok..

Birdenbire ses yükseliyor:

— Merhaba arkadaşlar.

— Sağol..

— Nasılsınız?.

— Sağol..

Bu «Sağol» kelimesi dalga, dalga ufuklara doğru süzülerek kaybolup gidiyor. Bir oymakbeyi yüksek bir yere çıkarak izcilere hitap ediyor:

— Arkadaşlar., şimdi umumi provaya gidiyoruz. Bu gün de diğer provalarda olduğu gibi disiplinli olacağınızı zaten ümit ediyoruz. Arkadaşlar., Sizler öz Türk yavrularısınız. Verilen emirleri aynen yapacağınıza şüphe etmiyoruz. Zira Türklerin kanı disiplin, itaat ve başarıcı varlıklarla doludur.

Oymakbeyi kısa bir sükûttan sonra sesini daha fazla yükselterek bağırıyor:

— Arkadaşlar. Emirleri tamamen ve harfi harfine yapacağınıza ant içiyor musunuz?.

— Ant içiyoruz..

Binlerce gencin ağzından çıkan bu heybetli ses kümesi mektebin duvarlarına çarparak yüksek bir aksiseda yapıyor.

Teftiş bittikten sonra emirle harekete geçiliyor.

Şimdi izciler, yarının genç ve asil büyükleri bir ayak sesiyle yürüyorlar. Gittikçe uzaklaşan trampet sedaları kulaklarımı okşuyor.

Ve halâ şimdi binlerce Türk gencinin hep bir ağızdan haykırdıkları:

— Ant içiyoruz...

Seslerini duyuyor gibiyim..

Bostancıda Rebia Hanımın Hatırası

Yazan : NAHİT SIRRI

Sade Bostancıya yolum düşerse değil, fakat trenle bu köyden her geçişimde de mutlaka Rebia hanım teyzemi hatırlarım, ve ne garip ki, kendisini hatırlamaklığım için mutlaka Bostancıya gitmekliğim veya Bostancıdan geçmekliğim lâzımdır. Eyvah ki, rubu asrı mütecaviz bir zaman evvel, lâtif bir Ağustos günü, buraya uzun arabalara binip ta sabahtan gelmiş ve akşam geç vakte kadar kalmıştık. O uzun arabalara binip burada bütün bir gün geçirmeğe gelenlerden yaşlılar öldüler ve gençler adeta ihtiyar oldular ve biz çocukların artık gençlikle bir münasebetimiz kalmadı. Bu seyranı tertip ederek bizi Bostancıya götürmüş olan da Rebia hanım teyzeydi.

Bu Rabia hanım teyze, büyükannemin iki ablasından şu anda adını bir türlü bulamadığım bir hanımın kızı imiş. Başka kardeşleri varmıymış, bunu da hatırlamıyorum. Kendisini Sultan Reşadın tahta çıktığı sene yazında, yani Hürriyetin ikinci yılında gördüm ve dünyada böyle bir teyzemin mevcut bulunduğundan da o zaman haberdar oldum. Hiç evlâdı olmamışmış. Ve kocası Mirliva Cemal paşa, merkezi Şam olan beşinci ordunun topçu kumandanlığından tekaüde sevkedilince, Suriyeden İstanbula gelmişler. Rebia hanım büyükannemin annesi olan Hasibe hanımın torunlarının en yaşlısı imiş. O zaman teyzem Binnaz hanımdan da altı yedi yaş büyük, elli beşlik bir hanımdı. Boyu orta, etvarı vakur, sesi oldukça kalın, burnu biraz büyük ve sivri, yüzü daima hafifçe podralı, gözleri sürmeli ve saçları kızılımtrak bir renkle boyalı idi. Cemal paşa ise şişman ve esmer, kısadan ziyade ortaya yakın boylu, beyaz saç ve bıyıklı, kelimeler ağzından acele acele çıkarak bu acele acele çıkan kelimelerle de galiba şayanı dikkat hiç birşey söylemiyen bir zattı. Hürriyetin ilânını müteakip Şamda bir patırdı çıkması ihtimali baş gösterince, hükûmet erkânına: "Efendim, kerataları yakalamalı, toplamalı, vermeli topu, vermeli topu !" diyerek herşeyi hallediverdiğini daima söyler ve vermiş olduğu reyle pek iftihar ederdi. Bu karı koca Şamdan İstanbula göç edince, teyzemin Cağaloğlunda şimdi apartmana kalbedilen konak yavrusu evine misafir inmiş ve oradan yazı o sene Erenköyünde, hat boyunda beraber kiraladıkları bir köşkte geçirecek olan annemle teyzemin bu kiralık köşklerine -yine misafireten- intikal etmişlerdi. Kendilerinin evlâtları bulunmamakla beraber, etine dolgun, on altı on yedi yaşlarında Nimet adlı bir evlâtlıkları vardı ve arada bir yani yedi sekiz ve nihayet on günde bir, hiddetten yüzü al çuhalara dönen Rebia hanım bu kızı üst katta yattığı odaya çıkartarak tek başına bir hayli pataklar ve münasip bir müddet sonra odaya çıkan şefaatçilerin ellerinden güçhalle alınan evlâtlık birkaç gün hiç söze karışmadan uslu uslu oturur, söyleneni yapar, yüzünde gözünde ve vücudunun meydandaki kısımlarında görülen bere ve çürükler kayboluncaya kadar bu edibane ve akilâne etvarı muhafaza ederdi.

Galiba beş ay kadar süren misafirlikten sonra, Ağustos evailinde, Rebia hanım yine hat boyunda, annemle teyzemin oturdukları köşke yakın bir beyaz köşk seçti, satın aldı ve yerleştikten az bir müddet sonra da, dediğim gibi bir sabah annemle teyzemi, bütün aile efradını ve eve postu sermiş bir takım gedikli misafirleri de uzun arabalara bindirerek, sepetlerde türlü yemeklerle Bostancıda deniz kenarındaki "şimdi yazın Pazar akşamları cazın gürültüler ettiği" âsude gazinoya götürdü. Gurup vaktine kadar devam eden bu eğlenti ile de galiba hiçbir hediyeyi hamil olmadan Şamdan gelişini affettirmiş ve epiy uzun sayılmış misafirliğine de asalet ve samahatle mukabelede bulunmuş oldu.

Bu Rebia hanım vaktile, daha baliğ değilken, Şair Necip Fazıl Kısakürekğin dedesi olup, cinayet mahkemesi reisliğinden mütekaiden ölmüş bulunan Ahmet Hilmi efendiye tezviç edilmiş ve Ahmet Hilmi efendi annemin büyükannesi olup Rebia hanımı yanında muhafaza eden Hasibe hanımın Samatyada ve ailece (Penbe konak) diye anılan ikametgâhına içgüveyi gelmiş imiş. Lâkin nedense Hasibe hanım Ahmet Hilmi efendiden haz etmemiş, «— bu adamla lâkırdı etmiyecek, sözlerine çevap vermiyeceksin !» diye her gün hafidesine manasız tenbihler edermiş. Rebia hanım bülûğa erer ermez de, bülûğdan önce kocaya varan kızlar baliğ olunca, kocalarından şeran boş düştüklerinden, bundan istifade ile torununu kocasından ayırtmış. Bilmiyorum, Ahmet Hilmi efendi ile Cemal paşanın arasında kadın, başka bir kocaya da varmış mıydı ? Sade iyi hatırlıyorum ki, Bostancı seyranından ancak bir ay sonra bir sabah kendisi teyzemle annemin köşklerine geldi ve beyaz köşkünü aldığı fiyata, galiba bin elli altuna devrettiğini ve tekrar Şama döneceğini haber verdi.

Zaten Şamın medhini her gün, her vesile ile tekrar etmiş, oranın âlemlerinde topçu kumandanı paşa hazretlerinin hanımefendisi sıfatile nasıl baş köşeler işgal etmiş olduğunu münasebetler icat ederek, hattâ münasebetler icat edemeden söylemiş, anlatmıştı. Erenköyünde çok sıkıldığı besbelliydi. Etraftaki tekmil köşkler, çoğu artık mütekait ve menkûp olmak üzere bütün saltanat ricaline ait bulunuyor, bu köşklerin bütün sahibelerine istisnasız «hanımefendi» diye hitap olunuyordu. Kırk elli odalı köşkler vardı ve müşir ve vezir karıları, kızları, gelinleri az değildi. Orta halli bir köşkte oturan ve sadece mütekait bir liva karısı olan Rebia hanıma Erenköyünde baş köşe gösterilmiyor, ikisinin de büyüğü olduğu halde annemle teyzemin aşağılarına atılması da sık sık vaki oluyordu. Bu yeni muhitte pek samimi, candan, gece gündüz içtiği su beraber gidecek bir muhibbesi olmamıştı. Aile efradının evlerini dolaşıp becerebildiği kadar dikiş diken, gülünç denecek derecede çirkin ve cırlak ve aramızda "çırçırlaki" lâğaplı bir rum karısını nedime olarak seçmeğe mecbur olacak bir vaziyette kalmıştı. Doğru dürüst bir dalkavuğu bile yoktu. Ve işte bu vaziyete tahammül edememiş, hükmü altında tirtir titreyerek kendisine edep ve erkân ile, adeta tazim ile hitap eden ve hiddetli anlarında dayak yemesine ramak kalarak dayağını değilse bile, çimdiklerini yiyen kocasını ve evlâtlığını peşine takıp Şama avdete birden karar verivermişti.

Bilâhare duyduk ki, az zaman sonra Suriyede vefat etmiş, ölümünü müteakip te ihtiyar kocası vakit kaybetme-

den torunu yerindeki avlâtlıkla evlenmiş.

Fakat bilmiyorum, Rebia hanım Şama avdetine de pişman olarak orada adeta teessür ve kederinden mi öyle çarçabuk öldü? öyleya, hatıraları kendisini İstanbulda bırakmıyarak tekrar Şama götüren, o davetlerde ve meclislerde Rebia hanım teyzemin baş köşede başka hanımefendiler, yeni yeni hanımefendiler bulmadığı, gerilere ve aşağılara atılmadığı ne malûmdu!.. Eskiye nerede itibar vardı ki, orada olacaktı?.

Baltalimanı Sarayının Selâmlık Dairesi

Sarayla korunun arasındaki yolu geçiyordum. Büyük selâmlık kapısının parmaklıkları arkasında bir ihtiyar bekçi gördüm. Bana içeriyi gezdirmesini kendisinden rica ettim. Yıldızda bir küçük hizmette bulunmuş, yani kendine göre gün görmüş olduğunu bilâhare öğrendiğim bu ihtiyar adam, kısa bir tereddüt geçirdikten sonra beni nezaketle içeri aldı. Her iki dairesinin de harap olmağa başladığı daha uzaktan belli olan bu sarayın harem kısmı Kaptan mektebine ve selâmlık tarafına, Fen Fakültesinin hayvanat enstitüsüne ait miş. Hakikaten, bu selâmlık dairesinin hemen her odasında bir takım kolleksiyonlar görülüyor. O kadar sevdiği İstanbulda pek genç ölen eski hayvanat profesörü Naville'nin canlı konuşmasını ve kendisile ince saza gidişlerimizi hatırladım. Selefi bulunan ve ismi meçhulüm olan profesör, talebelerile gelerek burada çalışıyormuş. Bahçe içinde bulunan ve cadde tarafında bir ser yeri ve kâhya dairesi gibi ilâveleri olan köşk, iki katlı methalinde arabesk tezyinat, zevksiz duvar resimleri ve küçücük bir heykel başı var. Üst katındaki çini banyonun yanında küçücük ve müstakil bir alaturka helâ mevcutken, uzun tırnakları birkaç kere yazılmış olan Damat Ferit, banyonun içinde bir alafranga helâ yaptırmış. Fakat sonra kaldırmışlar.

Her iki katı galiba dörder odayı ihtiva eden bu küçücük köşkte, bu adam bir edayı ehemmiyetle gazetelere göz gezdirerek kimbilir kaç yüz, kaç bin defa acı acı güldü ve dünya vekayiini işkembesinden tasbih ve tazim edip durdu...

Bekçinin sözüne göre, harem ve selâmlık saray sadrazamı Mustafa Reşit paşa tarafından yaptırılıp gelini Fatma Sultana hediye edilmiş. Merdivenin üst sahanlığında ve kapının sağ tarafında kendisinin, sol tarafında da Ali paşanın büyük portreleri var. Bunları kimin yaptığını anlıyamadım. Sultan Mecidin ilk kızı ve beşinci Muraddan sonra en büyük evlâdı Fatma sultanın birinci kocası olan Âli Galip paşa, ki Mustafa Reşit paşanın oğullarının üçüncüsüdür, otuzuna varmadan vezaretle hariciye nezaretini ihraz etmiş ve boğaziçinde bindiği kayık bir gece devrilerek boğulmuştu. Acaba paşını denizden çıkarıp, zaten kocasını sevmediği iddia edilen sultan efendiyi rahatsız etmemek üzere bu küçük selâmlığa mı getirdiler? Ve sultanın Âli Galip paşadan sonra vardığı Mabeyin müşiri Nuri paşa da, Abdülazizin katlinde suçlu olmakla itham edilince, me'fuya acaba bu binadan mı yollandı? Fatma Sultan evlât sahibi bulunmıyarak öldükten sonra, Baltalimanı sarayı ikinci Abdülhamit tarafından hemşirelerinin en küçüğü olan Mediha Sultana verilmiş ki, Ferit işte bu kadının ikinci kocasıydı. Fakat bilmiyorum, Mediha Sultanın ilk zevci olan Sami paşa zade Necip paşa, karısı Baltalimanına yerleşmeden evvel mi ölmüştü, ve binaenaleyh artık harap olmağa başlayan bu küçük ve güzel selâmlık köşkünün duvarları arasında pürazamet oturup emir gelince haremağaları tarafından - istiye istiye veya istemiye istemiye - hareme isal edilen damat paşaların Ferit üçüncüsü, yoksa dördüncüsü müdür...

Yurdumuzun uğradığı büyük zelzele felâketinden acı sahneler

Zelzelenin, evlerini bir harabeye çevirdiği felâketzedeler

Çoluğunu, çocuğunu, bütün ailesi efradını kaybeden bu ihtiyara, biricik teselli olarak bu yavru kalmıştır.

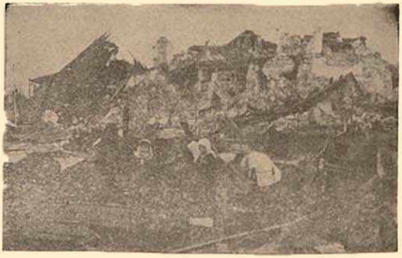

Büyük felâketten sonra, yersiz, yurtsuz kalan bu zavallılar, başka yerlere nakledilmelerini bekliyorlar.

DURGUN SULARDA AKŞAM

Ihlamur ağaçlarının kokularile tütsülenen bu diyarda onun, herşeyden üstün sevgisile ne kadar mesuttm. « Handan, derdı: senin saf, lekesiz sevgin içimde acı denen karanlıkları mağlûp etti... Ve içimde yalnız senin güneşler kadar aydınlık ve sıcak sevgin var... Seni seviyorum » bu sesi, gözlerimi kapamış, saçlarımı rüzgâra vermiş, ellerim onun ellerinde, içim onun içinde, sevgim onun sevgisine katılmış, dinliyorum. Birden gözlerimi açıyorum.. ellerimi ellerinden çekiyorum. Kollarımı boynuna doluyorum. « Sahi söyle diyorum, sahi beni seviyor musun? » Gözlerinde ateşlenen çılgın bir sevgi alev alev yanıyor:

— Handan diyor; beni dinle, içinin bütün temizliğile beni dinle, sevgimiz bu yerde doğdu, yine bu yerde yaşayacak. Ihlamur ağaçlarile örülen bu koruda beyaz bir yuvamız olacak, ıstırap denen mülevves acıyı yuvamıza sokmamağa yemin edelim; Handan.. Oh, bu yemin hiçbir ıstırabın sarsamıyacağı bir yemindi.

— Bana inan Orhan. Bana inan, diye çırpınıyordum...

Orhanın ince yüzünde kaybolan güneşin sönmek üzere titreşen ışıklarının sulara vuran akisleri dalgalanıyordu.

— Allah sevgimizi korusun Handan, diyordu.

Seneler sevgi ve neşeyle geçiyordu. İçimizde kalplerimize dolan aşkla yaşama kuvvetinin o büyük hızı vardı. « Hayat çok güzel, diyorduk ». Bütün insanların çok uzaklarda zannettikleri saadet bizim kucağımızda ve kollarımız arasındaydı. Orhan, bir ilkbahar gününün gurup zamanı durgun sularda akşamın sonsuz güzelliği dalgalanırken, kollarıma koşuyordu.

— Handan, diyordu, doktor çıktım artık. İçim içime sığmıyordu, çocuk gibi idim. Benim de imtihanım bitmişti. Orhan tıbbiyeyi bitirirken ben de muallim mektebinin son sınıfını bitiriyordum. Orhanı arkadaşlarımın birinin evinde, bir çayda tanımıştım O, aradığım erkekti, ben de onun aradığı kadındım. Onunla tam üç sene her gün fazlalaşan çılgın bir aşkla seviştik..

Onunla hep ayni dekor içinde buluşurduk... Durgun sularla çevrilmiş, ıhlamur ağaçlarile örülmüş bir koruda, akşamın olgun ışıkları serpilirken buluşurduk. Orhan doktor çıktıktan bir sene sonra evlendik. Ben de çalışıyordum. Orhanın işleri gayet iyi gidiyor, epi para kazanıyordu. Biribirimize olan sevgimiz eksilmiyor, bilâkis artıyordu. Akşam yorgun vücutlarımızı buselerimizle dinlendirir, çılgın kahkahalarımızla biribirimizi neşelendirirdik.

Bir gün Orhan kollarıma atılarak:

— Handan, dedi, biriken paramız seviştiğimiz ıhlamur korusunda bizim eski günlerimizde söz verdiğimiz yuvamızı yapacak kadar oldu. İki ay sonra yeni yaptıracağımız villâmızdayız.

Orhana, anne olacağımı müjdelediğim zaman beni birçok öptükten sonra sevincini anlattı. Ve artık çalışmamamı, mektebe gitmememi tekrar tekrar rica etti.

— Yeni yuvamızın yeni çocuğunu yabancı ellere bırakmıyalım Handan... O, bizim ikimizin sonsuz sevgimizden doğmuş bir sevgidir. bizden doğan sevgi gene bizim sevgimizle büyüyecektir. Hem senin fazla yorulmana tahammül edemiyorum sevgili karıcığım. diyordu. Seni seviyorum Handan ..

— Benim canım kocacığım, sen nasıl istersen öyle yaparım ben, yeter ki mesut olalım. Sen üzülme artık, çalışmam. Evimizin kadını olurum .

Onun siyah gözlezi ışıl ışıl yanıyor. Dudaklarından içime her zaman dökülen kelimeler gözlerinde ateşler yaratarak gene ince dudaklarından ta kalbime dökülüyor.

— Bilsen seni nasıl seviyorum Handan Birçok gülüşüyoruz. Dudaklarımızda eşki bir valsin çılgın dalgasiyle ıhlamur korusunun, mehtabın süzülerek girdiği yerlere biribirimize sarılarak ilerliyoruz. Geç vakitler evimize dönüyoruz.

İkimizin de aylardır beklediğimiz yolcu geldi Bu, bizim içimizden, sevgimizden doğan yolcuydu. Birçok acılardan sonra gözlerimi açtığım zaman benim ve çocuğumun üstüne heyecanla, korku ve sevinçle eğilen Orhanın siyah parlak saçlı başile karşılaştım. Gözlerinde bana acımaktan doğan yaş damlaları vardı.

— Oh.. Handan, diyordu, kurtuldun. Öyle korktum ki.. Alnımdaki saçları parmaklarile arkaya atıyordu.

— Senin öyle acı çekerek bağırdığın dakika nasıl ıstırap çektiğimi anlatamam güzel karıcığım.

— Kızımızın ismini ne koyacağız Orhan?

— Bunu sormakta hata ettin Handan diyor. « Sevgi. »

Kızım iki yaşında oldu. Orhan, bazan bana sitemli sitemli bakarak:

— Handan, diyor, Sevgi doğalı bana olan sevgin paylaşıldı gibi geliyor. Seni çok sevdiğimi unutma karıcığım.

Ben gülüyorum. Herşeyden bihaber olan kızıma bakıyorum. O, sarı saçlı başını oyuncaklarının arasına sokmuş, oynamakla meşgul.

— Kızım, Sevgi diyorum, bak baban neler diyor.

Birden Orhanın ateş gibi dudaklarile dudaklarım kapanıyor. Ve ben o zaman bambaşka bir âlemde. Orhanın ateşile eriyorum.

Yıllar hep böyle sevgimizin ateşile yanarak geçiyordu.. Evleneli tam on sene olmuştu. Bir gün Orhan, gözlerinde yalvaran bir bakışla kucağıma koşuyordu.

— Ne var Orhan, dedim gene birşey istiyorsun.

O, gayet ciddi bir tavırla yanıma oturdu.

— Amerikaya gideceğim Handan, dedi. Seni lâyık olduğun zengin bir hayata kavuşturmam için benim çok çalışmam lâzım.

Ben, yüzümü parlatan tatlı bir tebessümle Orhanın ellerini okşuyordum.

— Orhan, dedim, bu hayat bana kâfi sevgin olduktan sonra. O, bana tstikbalden, paradan, şöhretten uzun uzun bahsetti. Amerikaya gitmek istiyordu. Elimizdeki kara onun Amerikada yaşamasına kâfi bile gelmiyordu. Borçlanması lâzımdı Onun için benim ve çocuğumun beraber gitmemize imkân olmadığını bana anlattı. Orhanın güzel gözlerinde uzun bir cidal devresi geçdi, gözlerim doldu.

— Peki Orhan, dedim. Git. fakat her şeyile senin olan kadınını unutma. hattâ genç bir kadının gözlerine, ihtiras dolu bakışlarla dalan gözlerin muhakkak ki benim ahımla sönerek kapanacak Buna emin ol, aldatılmağa kat'iyen tahammül edemem.

Onun gözlerinde bilmem neden, yaş damlaları parlıyordu Beni kollarının arasına aldı.

— Senin gibi güzel bir kadına ihanet etmek Buna imkân var mı, bu nasıl olur. Handan, senin güzelliğinin zebunu olduğumu unutma.

Orhan gidiyor. Bir sonbahar günün yağmurlu bir sabahında Orhanı vapura götürmek için otomobile biniyoruz, yüzüne bakıyorum Onun gözlerinde o en büyük acı olan ayrılık ıstırabının izleri var. Birden başım omuzuna düşüyor. Yıllardır hiç bıkmıyarak seyrettiğim bu adamdan nasıl ayrılacağım, diye hıçkırarak ağlıyordum. Bu ağlayış hiçbir neşenin dindiremiyeceği acı bir hıçkırıktı. Orhanın elleri saçlarımın arasında, onun da gözlerinden damlayan yaşlar benim saçlarımdan ellerime düşüyor.

— Ağlama Handan diyor, bak beni de ağlatıyorsun Bir sene çok değil yavrum Muhakkak ki hasret, günleri eritir. Ağlama Handan, mümkün olduğu kadar çabuk dö-

Yazan :
Meliha MADENCİOĞLU

neceğim. Hem nasıl, ne çılgın bir dönüş: Hasret aşkı kuvvetlendirir. Ellerile omuzuna bir çocuk teslimiyetile düşen başımı kaldırıyor. Beni uzun uzun seyrediyor.

—Handan diyor, güzel yüzün yağmurla ıslanan güzel bir sonbahar sabahına dönmüş. Gözlerinden damlayan gözyaşları kirpiklerini, güzel yüzünü ne manalı, ne gamlı bir güzellikle ıslatmış. Sevgilim, dudakların solmuş, ağlarken de tutuşan bir güzelliğin var; senin, bana inan. Bir sene sonra sana ne çılgın bir sevgiyle döneceğim. Beni bekle.

Istırapla bükülen dudaklarımda ince bir tebessüm kıvrıldı.

—Beni unutmıyacaksın değil mi Orhan? Onun gözleri buğulandı.

— Her zaman, her yerde sensin, sensiz geçecek bu bir sene bence mezar.

*
* *

Bence hayat, dekor ve zamana uyan bir soytarı veya acı bir aldanıştan başka birşey değilmiş meğer.. Orhan gideli tam bir sene oldu. Bu uzun bekleyiş ve ıstırap dolu sene onun uzaklardan gelen mektuplarile geçti. Günlerimin yegâne zevki postacıyı beklemekle, ondan gelen mektupları heyecanla okumaktı.. Beklemek, hayatta hakikaten ateşten gömlek imiş. Artık Orhanın gelmesini bekleyen günlerimin içindeyim. Heyecan, neş'e, bekleyiş dolu bir gündü. İntizardan yorulan dimağımı dinlendirmek için şöyle bir balkona çıkayım dedim. Şezlonga uzanmış, Orhanın kollarıma nasıl atılacağını, beni nasıl çılgın gibi öpeceğini düşünüyordum. Birden, hizmetçi kızın sesile kendime geldim.

— Postacı getirdi.

Newyorktan, Orhandan gelen alelâde yazılmış bir karttı bu, «Daha bir müddet burada kalmam icap etti. Gelemiyeceğim.. Selâmlar» Şaşırmıştım. Bu nasıl şey böyle? Orhan, onu nasıl beklediğimi unutacak kadar beni unutmuş muydu? Başımın üstüne bir inkisar âlemi çöktü.. Ve ben altında ezilip kaldım. Orhana belki çok basit gelen bu tehir, beni çıldırtmıştı, ağlıyordum.. Terkedilmiş zavallı insanlar gibi ağlıyordum. Onu, daha belki de uzun müddet, niçin olduğunu bilmeden beklemek.. Ellerim şezlongun yanlarına sarkmış, gözlerim çok uzaklarda, damlayan acı yaşlarla neler düşündüğümü bilmeden söyleniyorum:

— Orhan, sevdiğin kadınını unutacak kadar seni kendinden uzaklaştıran bu memleketleri ben de görmek isterdim. Beni unuttun, anlaşıldı. Orhan beni unuttu. Ona uzun bir mektupla gelmesini, hem herşeyi bırakıp gelmesini yazdım.

Orhan gelmişti. Fakat nasıl bir gelişti, bu.. İçi boşaltılmış, sönmüş bir balon gibi bambaşka bir Orhan karşımda görüyorum. İnsanların gene insanlara uyarak bu kadar değiştiğini hayatta ilk defa gördüm.. Ve ilk defa aldandım. Ne acı görüş, ne acı aldanış bu: Benim kollarıma bir çılgın gibi atılacağını zannettiğim Orhan, gözlerinde yorgun ve bıkan bir manayla ellerimi sıkarken:

— Handan dedi, gelmemi israr etmendeki seb-p neydi, sanki.

Birden gözlerim nemlendi. Sıcak bir kanın damarlarımdan başıma çıktığını hissettim.

—Dön Orhan, dedim. İstemiyerek geldiğin bu yerden hemen şimdi dönsen çok daha iyi.

Onun dudaklarında müstehzi bir tebessüm kıvrıldı.

—Yok dedi, orada daha işlerim bitmedi, bir müddet sonra döneceğim...

Hayatta en mukaddes'an yuvamın temelinin çökmek üzere olan seslerini işitiyordum. Şimdi anladım ki, sevgimiz benim bilmediğim bir âleme göç etmiş. Kendimi, bu çok yüksek zanneden adamın yanında küçült memek için başım yukarda:

— Keşke gelmeseydin, dedim..

İçime akan acıların dışarı taşmaması için dudaklarımı ısırıyor, gözlerimi açıp kapıyordum. Çocuğumu bile bir defa sormayan kocama nasıl içim sızlayarak acdım. Beni çok değişmiş gördü. Zayıflamış ve sararmışım.

— Yani çirkinleşmiş, ihtiyarlamışım mı Orhan, dedim.

— Hayır, dedi, öyle birşey söylemedim.

Çok yorgun olduğunu söyliyerek yattı. Biraz sonra ben de yattım. İçimde her an taşmak istiyen bir ıstırap vardı. Yanımda yatan Orhanın mevcudiyeti şimdi beni sıkıyordu.

— Oh, diyordum; aylardır beklediğim bu adam şimdi yanımdan gitse.. Ve ben içim katıla katıla ağlasam. Orhan uyuyordu. Onun hafif bir hareketle birşeyler söyler gibi olduğunu hissettim. Yavaşça üstüne eğildim. Orhan sayıklıyordu. Bütün dikkatimle onu dinlemeğe başladım. Kalbim çarpıyordu, boynuna ip geçirilecek mahkûmların heyecanı vardı içimde. Şimdi daha açık konuşmağa başlamıştı, dudaklarında hafif bir gülümseme ile:

— Elizabet diyordu, sen dünyanın en ince ve en güzel kadınısın. Sana esirim, gene sana döneceğim. Unutma beni sevgilim..

Artık yıkılan temelin sesi değil, enkazı altında kalmıştım. Sendeliyerek kalktım. Orhanın elbiselerine koşuyordum, hiç adetim olmayan şeyi yapıyorum. Orhanın ceplerini karıştırıyorum, birden elim soğuk ve parlak bir kâğıda değdi. Yavaşça aldım, iyice görmek için elektriği açtım. Bu, agrandisman edilmiş bir fotoğraftı. Ayaklarım titreyerek yere çöktüm, elimde ömrümü heba eden bu resmi tetkik ediyordum: çok muazzam bir hastane mermer merdivenlerin iki yanından yükselen mermer sütunlara dimdik yaslanmış yirmi, yirmi beş yaşlarında genç bir hastabakıcı, beyaz bonesinden taşan sarı buklelerle çok güzel bir baş, beyaz bir önlük içinde mevzun bir vücut ve altında gayet açık bir imza: «Elizabet». İşte Orhanın sayıkladığı ve hattâ gecelerine giren kadın. Orhana birşey söylemedim. Onu öldürmek için kendimle birçok mücadele ettim. Şikâyet etmedim.

Günlerden sonra Orhan gene geldiği yere dönüyordu. Gittikten sonra uzun bir mektupla ayrılmamızı teklif ettim. Beni cevapsız bıraktı. Bana hiçbir şey yazmadı, yalnız sükût etti.. Ve ben intizarla geçen günlerimi durgun sularda dalgalanan yalnız akşamlarımla geçirirken, ölen hatıraları hatırlatan bir ses, ıhlamur kokan korudan süzülerek içime şifasız bir acı gibi damlıyor. «Seni seviyorum Handan» Bu ses nerede şimdi.... serap.

O N U Kaybedecektim!

●

Yazan : İNCİ ÖZKURT

●

— Gitmek mecburiyetindeyim, derken sesi titriyordu.

Dudaklarım kilitlendi, ona başka birşey soramadım. Bütün ısrarlarım karşısında susuyor, gidişinin sebebini söylemekten adeta korkuyor gibiydi.

Garın gürültülü kalabalığı içinde güçlükle ilerleyerek trene girdik. Vagonun nihayetindeki kompartmana çantalarını koydu. Ben, pencerenin önünde duruyor, hayatı hakkında hiç birşey bilmediğim bu erkeğin benim için çok sevgili olan iri siyah gözlerindeki endişeleri tahlile çalışıyordum.

Üç ay evvel karşılaştığım bu yabancı çehre, bugün belki o günkünden daha derin bir esrarla çizgilenmişti. Üç ay evvel onu bana :

— Avukat Sedat, diye tanıtmışlardı. Ve ben şimdiye kadar fazla birşey öğrenmiş değildim. Sedat, hususi hayatına ait herşeyi benden şiddetle gizlemişti. Her gün beraber olduğumuz halde onu tamamile tanımıyordum bile... Hattâ hisleri, düşünceleri hakkında da kat'i bir fikir edinememiştim. Velhasıl onu hakkıyle tanımıyordum. Evet.. fakat seviyordum. Ve beni şiddetle sevmiş olan bu genç adamın sadece :

— Daima hemen dönmeği düşünerek gidiyorum, deyip bir adres bile vermeden gidebilmesi içimde şiddetli bir isyan hissi uyandırıyordu. Fakat herşeye rağmen o gidiyordu. Hattâ gözyaşlarım bile onu yolundan döndüremiyorlardı.

Sedada göstermemeğe çalışarak ıslak yanaklarımı kuruladım. Artık hiçbir teessür eseri göstermemek lâzımdı. Gururum bunu emrediyordu. Kirpiklerimi yakan yaşları yüksek bir gayretle zaptettim ve oldukça lâkayt bir tavırla :

— Ben artık inmeliyim, trenin hareketine pek az kaldı, diye mırıldandım.

Başını ağır ağır kaldırdı. Bakışlariyle karşılaşmamak için yüzümü hafifçe yana çevirdim. O, hiç birşey söylemiyordu. Bense elimi uzatıp uzatmamakta tereddüt ediyordum. Öyle zannediyordum ki, avuçlarının parmaklarıma temasiyle, bu yalancı ve soğuk tavrın altında gizlediğim hıçkırıklarım boşanıverecekti. Birkaç adım yürüdüm. Sedat beni takip ediyordu. Kapının önünde ayrıldık. Bu ayrılış hiç zannettiğim kadar uzun olmamıştı. Onun lâkaydisi beni de lâkayt olmağa sevketti. Kalabalığın arasına karıştığım zaman artık tren hareket etmişti. Arkama bakmadan hızlı hızlı yürüdüm ve garın merdivenlerinden indim. Rıhtım pek tenha değildi. Zayıf sonbahar güneşi sahili yalayan dalgalarda pırıltılı kıvrımlar hasıl ediyordu. Denizden gelen serin rüzgâr başımdaki ağırlığı dağıtır gibi oldu. Etrafıma ruhsuz nazarlarla baktım.

İçimde deminki isyan hisleri sanki birden sönmüşlerdi. Kalbimi hırpalayan şedit ıstırap artık beni rahatsız etmiyordu. Hiç birşey düşünemiyordum. Bomboş gibiydim. Sadece belirsiz bir yerimde ince bir sızı duyuyordum. Sanki benliğimden, benden birşey eksilmişti.

Vapur gelmişti. Kişenin önüne kadar geldim. Adaya dönmek istemediğim halde bilet aldım. Vapur oldukça kalabalıktı. Bu kalabalığın ortasında şaşkın adımlarla oturacak bir köşe arıyordum. Küçük mektepli kızlar, erkekler neşeli sedalariyle salonu doldurmuşlardı. Yer aradığımı gören zayıf ince bir genç mektepli kız çantasını kaldırarak va aralıklı oturmuş olan arkadaşlarını ikaz ederek bana yer verdi. Teşekkür ettim. Hafifçe gülümsedi. Siyah mektep elbisesi ona sade bir güzellik vermişti. Düzgün taranmış kumral dalgalı saçları, soluk yeşil gözleri ile bu genç kız bilmem neden, bana ilk bakışta liseye devam ettiğim yılları hatırlattı. Onun çehresinde, gözlerinin derinliklerinde benimkilere benzer bir hassasiyet vardı. Fakat bu bakışlar şu anda taptaze ümitlerle parıldayorlardı. Bense henüz bu mektepli kızla aramda belki birkaç sene yaş farkı olduğu halde, şu dakikada hasta bir ihtiyara benziyordum. Halbuki yakın zamana kadar ben de onun gibiydim. Ben de onun gibi ümitlerle, heyecanlarla doluydum. Hayattan çok şeyler bekliyordum. Fakat işte bugün bana ömrümün ilk mes'ut dakikalarını yaşatmış olan varlık sebepsiz kaçmış bulunuyordu. Şüphesiz o benden, benim hakiki ve içli sevgimden kaçmıştı. Belki bir maceraperestti ve aramızdaki bağlılığı kısa bir yaz arkedaşlığından ileri götürmek istemiyordu.

Vapur Büyükada iskelesine yanaşırken yerimden kalktım. Ve çantasına kitaplarını yerleştirmekle meşgul olan bu ince genç kızın çehresine bir kere daha baktım. Onun henüz sukutu hayal ile bulunmamış bakışları karşısında gozlerim yaşardı.

***

O gün işte şu ince yolda yanyana yürümüştük. Şimdi ayak seslerimin yayıldığı bu yerde onun, sıcak sesi ile konuştuğunu duymuştum. Ve gölgelerimiz, belki bir daha yanyana gelmiyecek olan gölgelerimiz bizi sessizce takip ediyorlardı.

Halbuki şimdi... Bu sonbahar dekoru içinde yapyalnızım. Ve geçen günlerin bir rüya olup olmadığından şüphe ediyorum. Beni bütün kalbiyle sevdiğini çok samimi olarak söyleyen Sedat, yoksa bir hayalden mi ibaretti? Hayır... Hattâ şimdi bile onun sesini duyar gibiyim, ve belki de şu kuru çam yapraklarıyle örtülü yolda hâlâ onun ayak izleri vardı. O burada yaşadı, buralarda dolaştı, buna eminim... Ve beni, evet beni sevdi. Fakat hakiki bir sevgi bu kadar çabuk sönebilir miydi bilmem? Hiç zannetmiyorum.

Lamartin'in dediği gibi: «artık hissetmiyen asla hissetmemiş olandır».

Sedat beni hiçbir zaman sevmemiş olacak.. Ben kendi kendimi aldattım. Bu düşünce, bu hakikat beni varlığımın en derin yerinden sarstığı halde, kalbimin isyanına hislerimin boğuşmasına rağmen ona inanıyordum. Bu inanışla tereddütlerimden sıyrıldım ve Sedat nazarımdaki yüksek ve mukaddes mevkiinden bir uçuruma yuvarlandı.

Zaman coşkun hislerimi susturdu. Unutur gibi oldum. Fakat tamamile değişmiştim. Artık o hassas ve ümitlerle dolu genç kız değil, hayatı olduğu gibi habul edebilmek için daima hisleriyle mücadele eden hırçın bir insan olmuştum. Hiçbir şeye ve hiç kimseye inanmıyordum. Hayatın en gizli çirkinlikleri bile gözümden kaçmıyordu. Fakat bu görüş ve anlayış beni zehirlemekten başka birşeye yaramıyordu.

Aylar geçti.. ve nihayet uzun bir yıl.. Dayım ve annem bendeki bu müthiş tahavvül karşısında hayret ve teessür içinde idiler. Fakat ben herkese karşı lâkayttım. Hattâ bir gün yağmurlu bir mayıs akşamı Şişlide Sedatla karşılaştığım zaman en ufak bir hayret ve heyecan göstermeden karşısında bir taş gibi susabildim.

Sedat :

— Gözlerime inanamıyorum, sen misin Vedide, sen misin diye mırıldanıyordu.

Çok sevdiğim bu parlak siyah gözlerdeki samimi parıltılara artık inanmıyordum. Ve sevinçten, heyecandan titriyen bu ses bana rolünde muvaffak olamamış bir aktörün sesi kadar gülünç ve soğuk geliyordu.

Islak kaldırımın üstünde böylece bir an karşılıklı durduk. Sedat elimi tutarak:

— Yürüyelim, dedi.

Hiç sesimi çıkarmadan itaat ettim Sedat bir müddet birşey söylemeden yanımda sessiz ilerledi. Birşeyler düşündüğü ve söyleyeceklerini tasarladığı anlaşılıyordu. Nihayet :

— Vedide ! dedi. Bilmem beni dinliyecek misin ? Sana çok şeyler söylemek istiyorum.

Müstehzi bir gülüşle yüzüne baktım. Bütün mukaddes duygularıma, ve hayala olan bağlılığımın katili olan bu adama karşı artık şiddetli bir düşmanlıktan başka birşey duymuyordum. O, bende mesut olabilmek inancını öldürmüştü.

— İstiyorsan söyle, dedim. Fakat niçin söyleyeceksin?

— Niçin mi? Haklısın Vedide, bana kırgınsın.. belki de artık benden nefret ediyorsun. Senden kaçar gibi uzaklaştım. Uzun aylar geçti. Söz verdiğim gibi dönemedim.

— Bunları tekrar etmeğe ne lüzum var?

— Sözümü kesmeden biraz beni dinlesen ne olur?..

— Söyleyiniz.

— Bütün bu hareketlerimin elbet bir sebebi olabileceğini hiç hatırına getirmedin mi? Şüphesiz düşünmüşsündür. Fakat eminim ki bu muammayı halledemedin. Beni, seni sevdiğim halde senden uzaklaşmağa mecbur eden sebep çok ağır ve ıstıraplı bir vazife hissiydi.

— Susunuz artık, yeter; dedim. Benden daima gizlediğiniz bu meseleler artık beni alâkadar etmiyor. Fazla dinleyemiyeceğim.

Sükûtumun verdiği cesaretle anlatan Sedat, bu acı ihtar karşısında sendeledi.

— Vedide! dedi, anlıyorum. Bana inanmak istemiyorsun. Ve bunda haklısın; fakat ne yapayım. Seni nasıl inandırayım.

— Boşu boşuna üzülüyorsunuz Sedat! Bütün bunlar geçmiş ve artık unutulmuş şeylerdir.

— Demek beni beş dakika olsun dinlemek bile istemiyorsun, öyle mi? fakat hayır, dinleyeceksin ve o zaman bana hak vereceksin Vedide.

Sustum O devam etti.

— Sadece vaziyetimi düşünmeden seni sevmiş olmam en büyük hatamdır. Halbuki sana söylemeliydim. Beni büyüten amcamın hastalığının en şiddetli devresinde, artık hayattan ayrılırken: «Sedat yavrum, İclâli ancak sen mes'ut edebilirsin. Bu ince ve zayıf kızı, benim biricik kızımı sana bırakıyorum. onu sakın bırakma» diye ağlaya, ağlaya yalvarışı üzerine o öldükten sonra kızı ile evlendim. Sadece bir kardeşe, himayeye muhtaç bir insana karşı duyulan merhamet hisleriyle bu kıza bağlıydım.

Daha fazla dinleyemedim. Merhametsiz bir el boğazımı sıkıyor gibiydi. Şimdiye kadar hiçbir şeyi hatırıma getirdiğim halde, Sedadın evli olabileceğini düşünemediğim. den dolayı kendi kendime kızıyordum.

— Sedat, çok rica ederim artık yeter, diye ağlar gibi mırıldandım.

Fakat hayır, sonuna kadar dinleyeceksin.

— Biliyorum. Ötesini biliyorum. İsterseniz söyleyeyim: İstanbula geldiğiniz zaman Adada benimle karşılaştınız. Farkında olmayarak beni sevdiniz. Ve nihayet bir gün Anadolunun bilmem hangi köşesindeki karınızı hatırladınız. Bu kadını sevmeseniz bile, ona dönmenin bir vazife olduğunu düşünerek uzaklaştınız.

— Hayır, böyle değil Vedide! yanılıyorsun.

— Fakat evli olduğunuzu ve sevmemiş olsanız bile, o kadına bağlı olduğunuzu daha şimdi söylediniz. Bundan sonrası artık beni alâkadar etmez. Hiçbir vicdan azabı duymadan bir sene evvel yaptığınız gibi, karınızın yanına dönebilirsiniz. Artık size karşı nefretim kalmadı. Çünkü sizi çoktan, tamamile unutmuştum.

Bunları öyle soğuk ve lâkayıt bir tavurla söylemiştim ki, Sedat kendinde cevap vermek kudretini bulamıyarak sustu. Yalnız gözlerime bütün dikkati ile bakıyor ve onlarda söylediklerimin yalan olduğunu anlatan bir mana arıyordu. Fakat ben o anda kendi kendime artık Sedadın benim için sadece bir yalancıdan ibaret olduğunu telkin ederek onu ve kendimi aldatmağa azmetmiş gibi söylüyor, söylüyordum.

Sedat son bir gayretle:

— Vedide! dedi; söylediklerinin hakikat olduğuna inanmıyorum.

— Evet, hakikat.. tamamile hakikat, dedim ve ona veda etmek cesaretini gösteremiyerek koşar gibi hızlı adımlarla oradan uzaklaştım.

***

Bu vak'adan birkaç gün sonra daha lisedeyken arkadaşım olan Jaleye gitmiştim. Jale iki senedenberi bir avukatla evliydi. O pazar hep beraber bir gezinti yapmağa karar vermiştik.

Jale beni kapıda kızgın bir çehre ile karşıladı. Hayretle bunun sebebini araştırıyordum ki o, daha oturmadan:

— Bugün Celâle öyle kızdım ki, dedi.

— Ne oldu, hayrola?

— Haftada bir gün bir yere gideceğiz, o gün de bir iş çıkarmasa olmaz.

Gülerek köşedeki koltuğa otururken:

— Nereye gitti? diye sordum.

— Bir arkadaşı Ankaraya gidiyormuş, onu teşyie gitti.

— Peki ama, bunda kızacak ne var! Mecburiyet.

— Ben daha çok ona değil, arkadaşına kızıyorum..

Gülmekten kendimi alamadım. Jale de gülüyordu.

— Elbet bir sebebi olacak, dedim.

— Evet, 15 - 20 gündür bu genç avukat İstanbula geldi geleli bir dakika bile Celâlin yüzünü gördüğüm yok.

— Kocanı ondan kıskanıyorsun galiba.

— Birkaç kere «bir arkadaşa karşı bu ne sevgi bu, ne bağlılık» diyecek oldum. «Bedbaht ve muztarip bir insanı mümkün olduğu kadar yalnız bırakmamak kim olursa olsun borcumdur» dedi. Onun da hakkı yok değil.

Jale, kocasına olan kızgınlığını unutmuş, şimdi de bu genç avukatın derdi ile müteessir oluyordu.

— Zavallı, çok talihsiz bir gençmiş, dedi. İki ay evvel karısı veremden öldü. Sevişerek evlenmemiş oldukları halde bu kız, akrabası olduğu için ölümü zavallıyı pek sarstı.

Dudaklarımı bükerek:

— Unutur ve yakında eski neşesini bulur, dedim.

Fakat sevdiği başka bir kız varmış. Onu tanıdığı esnalarda karısının hasta olduğunu, haber alınca, bu genç kızı terketmeğe mecbur olmuş, geçenlerde genç kızı ararken tesadüfen ona yolda raslamış, genç kız haklı olarak onu reddetmiş. Bu darbe zavallı Sedadı öyle sarsmıştı ki... İki gece evvel bizdeydi. Benim yanımda ağlamamak için kendini güç tutuyordu. Ben, onları yalnız bırakmak lüzumunu hissederek çıktım. Saatlerce Celâl ile karşılıklı oturdular. Yandaki odada bazen seslerini duyuyordum. Sedat ikide birde «beni anlamadı, beni dinlemek bile istemiyordu» diye söyleniyordu.

Dudaklarım titriyordu. Jale hiç birşey bilmeden anlatırken ağlamak, hıçkırıklarla ağlamak istiyordum. Bir senedenberi Sedadın sevgisini en gizli köşelerinde saklamış olan kalbimin çarpıntısı beni öldürecek zannettim. Şimdi onu, her zamankinden daha derin bir aşkla anlayarak, bilerek sevdiğimi hissediyordum.

Jale halimdeki değişikliği görmiyerek yerinden kalktı. Saate baktı.

— Biz istersen seninle beraber çıkalım Vedide. Celâl nasılsa geç gelir. Çünku Sedadın trenine daha bir hayli zaman var.

— O halde daha vakit var, yetişebilirim.

Bu sözler ihtiyarım haricinde ağzımdan çıkmıştı. Jale hayretle olduğu yerde kaldı. Yerimden kalktım ve daha fazla birşey söylemeden apartmandan çıktım.

Kendimi sokakta bulduğum zaman bir taksiye atladım. Yetişmek; muhakkak ona yetişmek istiyordum. Fakat acaba onu yolundan döndürebilecek miydim?

Vapurda artık aceleden yerimde duramıyordum. Gara geldim. Trenin kalkmasına üç dakika vardı. Kalabalığın arasına karıştım. Pencerelerin önünde koşuyor, onu arıyordum. Fakat hayır, göremiyordum. yoktu. Yanımdakiler yolcularla vedalaşıyorlardı. Koştum, koştum. Ve kompartmanlardan birinin penceresinde onu, Celâle elini uzatmış bir halde görünce, hiç birşey düşünemeden boğazımın bütün kuvveti ile:

— Sedat, diye haykırdım. Başını döndürdü. Çok kısa bir tereddüt anından sonra pencerenin önünden kayboldu. Artık ayakta duracak kudretim kalmamıştı. Güçlükle Celâlin yanına kadar yürüyerek onun koluna asıldım. Celâl, hayretinden birşey soramıyarak susuyordu.

— Gidelim, artık gidelim, dedim.

Tren ağır ağır hareket etmişti. Gözlerimi kapadım. Bu kayboluşu görmek istemiyordum.

Celâlin sesiyle kendime geldim.

— Bütün bu olanlardan birşey anlayamadım. Gel de, şu muammayı sen hallet Sedat, diyordu.

Başımı kaldırdım. Sedat, elinde küçük bir yol çantası olduğu halde karşımda duruyordu.

Ufukta siyah bir duman bulutu bırakarak uzaklaşan trene baktım. Bir an bile Sedadın o trende olabilmesi düşüncesi beni altüst ediyordu. Onun elini tuttum. Gözlerinde ılık bakışlarla beni seyreden Sedadın bir hayal olmadığını görmek, anlamak, hissetmek saadeti gözlerimden avuçlarımdan ruhuma akarken: «Gecikmiş olsaydım, onu kaybedecektim» diye düşünüyordum.

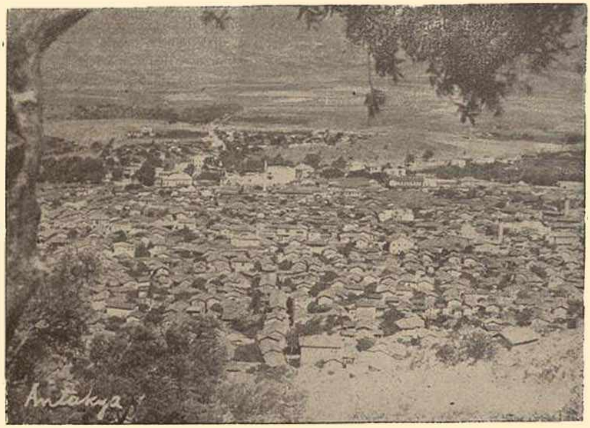

Antakyanın kuşbakışı görünüşü

Hatay Notları :

Turizm Bakı

Yazan : Ali

●

Hataya bir şimdi, bir de bundan üç yıl önce gelmiştim. 1936 sonteşrininde matbuatımızdan mühim bir kısmı namına yaptığım seyahatle bugünkü ziyaretim arasında mevcut farkları düşünüyorum da:

— Acaba yanıldım, yahut böyle ve öyle miydi?... diye tereddüt eylemek ve binnetice kafamı yormak istirarında kalıyorum.

İki ziyaret ve iki görüş arasında ne müthiş tezat, ne büyük ayrılıklar var? Başkalığın bu derecesine ve bu nisbette olmasına hiç rastlanmamıştır, dersem, inanınız. Husule gelen fark mantık ve muhayyelenin ihatası haricinde kalacak derecede âzimdir

1936 sonteşrininde bu yurdun yaşlısı, yaşsızı, hattâ taşı, toprağı teessür ve ıstırabın sonsuzluğuna gömülmüş vaziyette idi. Acıların namütenahiliğini ifade ve temsil eyliyen bu tablo bütün memleket ve bu memlekette yaşıyanları çerçeveleri dahiline alır ve sizi de tesiri altında bulundurarak gözlerinizi gayri ihtiyari yaşartırdı. Şimdi kalbimde derin ve sonsuz bir sevinç olarak geçtiğim sokaklarda 1936 nın ikinci güz ayında sırf gözyaşlarımı gizlemek ve dindirmek maksadiyle duraladım.

Yeni manzara birincisiyle taban tabana zıttır. Daha dün her yaşta, her boy ve meslekte olanları kaplıyan o müthiş ve onulmaz acının yerini bugün saadet ve neş'enin tarif ve tasvire, hattâ dile gelmezi işgal etmiş. Bu hal yalnız yaşayanlarda ve canlılarda değil, sanki taşlarda, topraklarda da ayni tecelliyi göstermektedir.

Irk ve mezhep tefriki yapmadan yalnız insanlar, dedim. Çünkü, anavatanın bu ayrılmaz parçasında yaşıyan her insan, hangi din ve mezhebe salik olursa olsun müşterek bir ide uğrunda çalışmış ve kalpleri aynı mefkûre ile dolu olarak çarpmıştır. Binaenaleyh neticeden bizim kadar zaten Türk olan Alevi kardeşlerimizle Rum ve Ermeni vatandaşlarımızın ayni suretle memnun ve mütehassis olduklarında şüphe yoktur. Bunun tezahuratını sevincin bir ve umumi olmasında görüyoruz.

* * *

Büyük ve eşsiz Atanın, esir yaşamıyacağını bundan onaltı yıl önce ifade ve ilân eylediği kırk asırlık Türk yurdunun o tarihte gezmediğim kısımlarında bu defa günlerce tevakkuf eyledim, gürüşmediklerimle görüştüm. Çok durdum, çok konuştum ve çok şeyler dinledim. Eğer bunları notlarım dairesinde genişletmek lâzımgelse bir ciltten fazla tutacağını iddia edebilirim. Fakat, bence tafsilata lüzum da yok. Çünkü, bu cildin mahiyet ve muhteviyatını birkaç kelime ile hülâsa etmek mümkündür:

— Ne idik, ne olduk?...

Evet, ne idiler ve ne oldular? Esaretle istiklâl arasındaki korkunç uçurumu ifade etmek için bunlardan daha güzel, daha kuvvetli kelime mi bulunur?

* * *

Kendilerini senelerce tedirgin eden sayısız vekayiin artık hiçbir veçhile tecelli edemiyeceğine inanan Hataylılar bugün hakiki bir emniyet ve huzur içerisinde iş ve

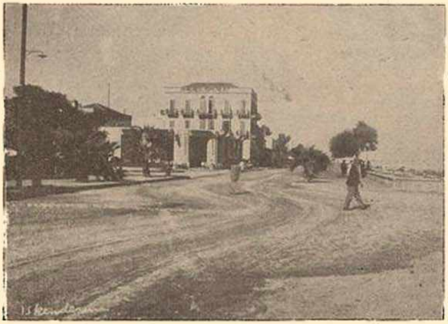

İskenderunda bir cadde

İskenderunda P. T. T. Merkezi

mından Hatay

Enver TOKSOY

güçleriyle uğraşmaktadırlar. Tarlasını süren çiftçinin, kazmasını saplıyan bahçıvanın, kumaşını metreliyen dükkâncının ve nihayet masası başında iş gören memurun, hepsinin de kalpleri, Atatürk zamanında başlayıp İnönü devrinde kat'i şeklini alan eşsiz zaferin heyecanını taşımaktadır.

Hataylılar arasında asla sarsılmıyacak bir birlik teessüs etmiştir. Bu mutlu tesanüdün, her davayı behemehal muvaffakıyete götüren Cumhuriyet idaremiz elinde gittikçe daha büyük inkişaflar arzederek her an biraz daha tekâmül eyliyeceğine kimsenin şüphesi yoktur.

* * *

1936 İkinciteşrininde ziyaret ettiğim Hatayla bugün içerisinde yaşadığım Hatayın bende hasıl eyldediği intibâlar arasında ölçüye sığmaz azamette farklar var.

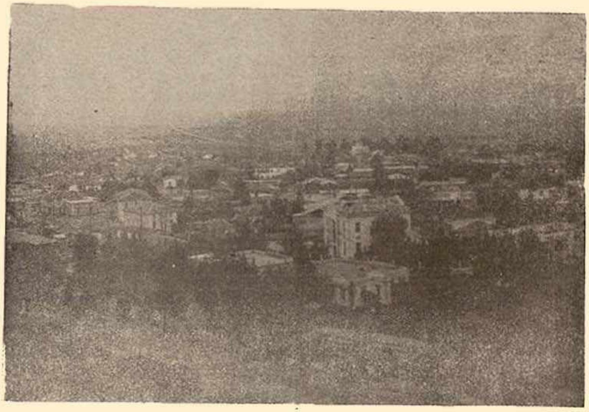

Beylan'ın uzaktan görünüşü

Hatay'a Turizm Bakımından Bir Nazar

İnsan ruhunun değişikliğe ve istirahata olan ihtiyacı yirminci yüzyılda daha ziyade artmıştır. Her gün aynı manzara ve aynı insanları görmekten bıkan ve yeknesaklıktan esasen zevk almayan ruhlarımız aradıkları gıdayı ancak turizmde bulabilmektedir.

Hatayda eski eserlerden : Büyük bir hisarın harabeleri

Dinlerin doğması, ticaret ve mübadele hareketlerinin inkişafı gibi sebeplerle temel atarak gittikçe daha üstün bir ehemmiyet temin eyliyen turizm, bugünkü modern hayatın belli başlı bir manevî ihtiyacı haline gelmiştir.

Filhakika, eski devirlerde olduğu gibi muayyen bir yere bağlılıktan ziyade hem yorgunluğu gidermek, ham de yeni yerler görmek ve eğlenmek esaslarına dayanan bugünkü turizm her bakımdan faydalı ve tavsiyeye şayan görülmektedir.

Mevcut kulaylıklar dolayisiyle herkesin iştirâk edebileceği herhangi bir seyahat sayesinde; vücutca istifade görülmekte, büyük ve tesirli felâketler unutulabilmekte ve görülecek yeni yerle ve birçok tarihi eserler hakkında bilgi edinmek itibarile de umumi malûmat artmaktadır.

* * *

Yukarıdaki satırlarla turizmin bugünkü vaziyet ve faydalarını anlatmıya çalıştıktan sonra Hatay'a bir turist gözü ile bakacak olursak onu bu bakımdan birçok meziyetlerle dolu buluruz.

Körfezin açık mai sularına bir inci gibi uzanan İskenderunun; binbir tabiat güzelliğini üzerinde toplıyan dağları, sırtları, asfalt yolları, modern binaları, büyük mağaza ve otelleri, muhteşem gazinoları, türlü tesisatı ve Antakya'ya varan asfalt yolun sanki bir hayal âleminde ilerlendiği hissini verecek füsundaki methali ve nihayet kışın en soğuk günlerinde yaşanan bahar hayatı eşine nâdir rastlanır mazhariyetlerden olduğu gibi, tabiî bir sanatoryom vaziyetinde olan Sozukoluk ve Beylan yaylâlarında yazın üç beş gün geçirmek, Antakyanın sayısız meyve bahçeleri, akar suları, zümrüt dağları ve bir cennet güzelliğindeki Harbiyenin çağlayan ve şelâleleri arasında bir müddet yaşamak bütün bir ömür kadar kıymetli ve heyecanlıdır. Tarih kadar eski bir yeşil yurt olan Antak-

— Arkası 27 inci sayfada —

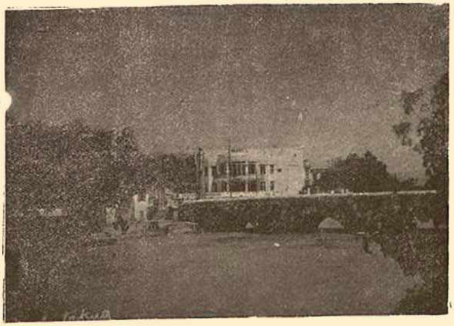

Antakyanın büyük taşköprüsü ile Gündüz sineması

Paris Tiyatroları: "Châtelet,, ŞATÖLE

Koca bir denizin fırtınaları ortasında batan zırhlılar veya Himalaya dağlarına tırmanan otomobiller görmek isterseniz, Parisin bu muazzam sahnesini görünüz.

Yazan:
Vedat Ürfi BENGÜ

Paris'in «Şatöle» tiyatrosu meşhurdur. Bu şöhretine sebep, sanattaki yüksek muvaffakiyetleri değil, sahne tekniği bakımından büyük başarılarıdır. «Şatöle» ne opera gibi bir merasim ocağı, ne de «Komedi Fransez» gibi hükûmetin resmi bir sanat yuvasıdır. Burası bir «Rövü» tiyatrosudur. Ama bildiğimiz «Rövü» lerin değil, şahsi nevine munhasır, başdöndürücü, göz kamaştırıcı, tenevvülü, heyecanlı eserlerin.

«Şatöle» ye gitmek için resmi elbise giymeğe, çeşit çeşit merasime boyun eğmeğe lüzum yoktur. Bina, Pariste mevcut tiyatro salonlarının en muhteşemi de değildir. Buna mukabil sahnesi, muhakkaktır ki, Avrupada mevcutların en büyüklerinden birisi, bilhassa mekanizma itibarile çok mükemmelidir. «Komedi Fransez» ile «Şatöle» yi mukayese etmek istersek, bunları bir salon filmi yanında Kovboy Amerikan filimlerine benzetebiliriz. «Komedi Fransez» in eserlerinden herkes hoşlanmıyabilir. «Şatöle» nin rövüleri ise her sınıfı heyecanla çekebilecek şekildedir.

Pariste, sayısı bellisiz tiyatro binaları vardır. «Opera», «Opera - Komik», «Komedi Fransez» gibi muhteşem salonlardan başka sanatın en iyi kudretlerini, en büyük sahne muvaffakiyetleri arasına toplamış olan müesseseler az değildir. «Kazino-dö-Pari», «Foliberjer» ve ilâh .. gibi rövü yerlerinde bir temsil seyretmek başlıbaşına bir âlemdir. Fakat bugün bunların yanında «Şatöle» sahnesinin akıllara hayret verici rövülerini görmemek te büyük bir eksikliktir.

Bu sahnede ilk defa olarak «Ledi Harington» adlı eseri seyretmiştim. Davet eden de, o günler, Pariste birlikte bulunduğumuz müteveffa filim yıldızı «Rodolf Valantino» olmuştu. Hattâ «Şatöle» önünde birlikte çıkarttığımız bir resmin o zamanki İstanbul mecmualarından birisinde çıktığını iyi hatırlıyorum.

Gece temsilleri için bir hafta önceden bile yer bulmak güçtü, matinede müessesenin bir locasına talih eseri, başımızı sokabilmiştik.

— Burada... demişti Valantino... ne bir «Sara Bernar» ı, ne de bir «Vera Serjin» i hatırlatan bir temsil göreceğini sanma!.. Mamafih burada duyacağın hayreti de onlar pek kolay tanıtamazlar!..

Temsil bittiği zaman hayret içindeydim. İki saatte gördüklerimiz, hatırlanamıyacak kadar rengin ve zengindi. Seyrettiğimizin bir sinema filimi olup olmadığını kendi kendime soruyordum. Bir filim rejisörünün üç beş ayda ancak çevirebileceği manzaraların daniskasını «Şatöle» sahnesi, hayalle değil, etiyle kemiğiyle, canlı olarak, iki saat içinde gözlerimiz önüne serebilmişti!.. Avrupadan kalkmış, Bağdadı aşmış, Hindistana ulaşmış, Himalaya dağlarına çıkmış, bilmem hangi Sultanın saraylarını dolaşmıştık!..

Bir filimde bu, basit bir hadise sayılabilir. Her sahne ayrı bir parçadır. Filmin bugün bir sahnesi çekilir, üç ay sonra da Hindistanda bu manzaraların son kısmı tamamlanabilir. Himalaya dağına tırmanan adamların filimlerini, diğer sahnelerin yanında da olsa, beş ay sonra çekmek mümkündür. Rejisör, muhtelif tarihlerde çektiği parçaları, filim tamamlandıktan sonra, ayrı ayrı inceler ve biribirine ekler. Fakat perdelerin açılıp kapanması iki dakika sürmeyen bir tiyatro sahnesine, bu kadar muazzam dekor sığdırabilmek bir meseledir.

Bir tabloyu ele alalım:

Himalaya dağının eteklerindeyiz. Seyyahlar otomobiline bindiler ve Himalaya dağının şosesinden yukarı doğru çıkmağa başladılar. Otomobil gittikçe küçükleşiyor. Bazan kayalar arasında kayboluyor, tekrar meydana çıkıyor, her yeni görünüşünde daha ufalmıştır. Muayyen bir noktaya gelince duruyor. Artık bir parmak boyunda görünen insanlar, otomobilden iniyorlar. Yol olmadığı için yaya yürümeğe başlıyorlar.

Bir filimde bu manzarayı çekmekten daha basit birşey olamaz. Rejisör, mutlaka bir stüdyoda her manzarayı çekmek taassubunu taşımıyorsa, makinelerini münasip bir tepeye yerleştirebilir ve uzaklaşan otomobilin resimlerini çekdirtir.

Ya sahnede?.. İşte mühim nokta!.. Bir otomobil uzaklaşacak ve daima yükseldikçe içindeki insanlarla beraber küçülecek!.. Yukarılarda insanların indiğini göreceğiz ve bunlar bir parmak boyunda görülecek!... Sahnenin mahdut çerçevesi içinde bunu yapmak kolay iş değildir. Gözlerimiz önünde otomobil uzaklaştı. Gitgide küçüldü ve bu insanların, kımıldadıklarına, otomobilden inip yürümeğe başladıklarına göre, canlı olmaları gerekti. Parmak boyunda insan olmayacağına göre de, ayıkla princin taşını gibi birşey!.. Bu sahne entrikası, muhakkaktır ki büyük bir emek mahsuliydi.

Himalaya dağında seyahat eden kadının kocasını, Bahrimuhitteki deniz muharebesinde gösteren tablo da başlıbaşına bir şaheserdi. Hırçın dalgalı bir denizde, uzak mesafelerde çarpışan ve yanan iki zırhlı, Şatöle sahnesine sığabilmiş gibiydi. İki zırhlının bir sahneye sığmasına imkân var mıdır?. Şüphesiz hayır!.. Fakat mükemmel ışık oyunlarile ve ince mukayese hesaplariyle vücude getirilen bu tablo, aynen bu hissi verebilecek mükemmeliyette idi.

Müteharrik bir sahnede neden bunlar olmasın denilebilir. Unutmamalıdır ki, bir sahne iki katlı da olsa, döner de olsa, otuz kırk muhteşem tabloyu, birer dakika fasıla ile halka gösterebilmek, ancak büyük bir mekanizmanın müstesna ve otomatik işlemesile mümkün olabilir. Koca bir teşkilât, başlıbaşına bir mütehassis ordusu gerektir. «Şatöle» sahnesinin iç tarafını, sonraları çok defalar gezdim ve her defasında hayran kaldım. Bir sahnenin değişmesi ve hazırlanıvermesinin sırrı, herkesin vazife başında, hiç şaşmadan, bocalamadan büyük bir dikkat göstermesi!.. Elektrik tertibatı mühim bir rol oynuyor. 14 numaralı düğmeye basınız, su dolu havuz sahnenin döşemesini yokediveriyor. Meselâ 15 numaralı düğme, suları dalgalandırmağa, bilmem kaç numaralı düğme zırhlıları harekete getirmeğe memurdur.

Piyeslerden birisinin birkaç sahnesini ele alalım:

İlk tablo, geceleyin Bağdaddır. Koca şehri kuşbakışı görüyoruz. Evlerin bazı pencerelerinde ışıklar. Tül perdeler ardında çocuğunun beşiğini sallıyan anaların veya çubuğunu içen dedelerin gölgesi bile uzaklardan belli.. Tayyareler geliyor. Şehre beyannameler atıyorlar. Başka bir tayyare daha. Şehir bombardıman ediliyor. Bağdat yanmağa başladı. Bir taraka. Perde kapanıyor. Orkestra beş on batotalık bir gürültü yaptı. Perde açıldı. Afgan Emirinin sarayındayız. Muhteşem bir salon. Bembeyaz sütunlar arasında muhteşem bir merdiven sarayının baş kapısına doğru uzanıyor. Afgan Emirinin sarayında eğlence var.

Her yan binbir renk ışık içinde. Emire. Bagdat hakkında haberler geliyor. Cünbüş yapılması emrediliyor. Şenlik başladı. Biribirinden güzel 150 kız. mermer sütunlar arasından birer peri gibi doğuyor. Duvarlar yarıldı. her taşın ardından birer melek kızı beliriyor. 150 kız 200, 200 kız 250 oldu. Elbiseler de. taşıyanlar kadar şaheser. Bir yandan da vaka devam ediyor. Emire, madenlerde isyan çıktığı haber veriliyor. Gazap, endişe içinde tablo kapandı. Orkestranın yine bir dakika sürmeyen bir gürültüsü. Perde açıldı. İki kat maden ocaklarındayız. Sahici madenleri gezsek bu kadar mükemmel bir tablo ile karşılaşamayız. Yüzlerce amele. sinir içinde. Karar. Maden ocaklarında yangın çıkarılacak. Dört yan ateş kesiliyor, amele kaçıyor, infilâklar biribirini kovalıyor, taşlar parçalanıyor, ocaklar çöküyor. Salondaki seyirci telâş içinde. Ha..h, şimdi koca bir taş parçası başıma düşecek!.. Fakat, dört yana fırlayan taşlar, sahnenin önlerine doğru uçarken ansızın düşüyor. sanki gizli bir el onların yolunu kesiyor. Bir dakika sonra açılan tablo. su aygırlarının dolaştığı büyük bir nehrin kıyılarında haydutların karargâhıdır. Nehir, coşkun. Ufuklarda binbir tablo. Kuşlara varıncaya kadar herşey tamam. Gerilerdeki büyük şelâlenin gürültüsü bile kulaklara kadar geliyor. Bu tabloda da vakanın seyrine göre olacak oldu. Bir dakika sonra Okyanusta büyük bir transatlantik'in yanıbaşındayız. Koca deniz. gözlerimiz d binde. Taşkın suları nasıl da üzerimize doğru abanmıyor, hep şaşıyoruz.

Görülüyor ki bu tablolar. bir piyesin göz kamaştırıcı bir salonundan çok fazla birşey. Seyredilmesi veya anlatılması kolaydır. İnceden inceye elersek. bu sahne muvaffakiyetinin ne demek olduğu tebarüz eder.

«Şatöle» tiyatrosu, sahne tekniğinin işte böyle muazzam bir âbidesidir.

Güzel sahne yıldızı Madmazel «Mari Montel» e hak verdim.

Bir gün, «Şatöle» nin yeni bir eserini seyrederken kulağıma şöyle fısıldamıştı:

—Burada sanatkâr değil. sahne tekniği oynuyor!...

Bence «Şatöle» sahnesinde bir sanatkârın parlamasına imkân yoktur. Ne kadar büyük bir yıldız olursa olsun, sahnedeki tekniğin yeni yeni büyük muvaffakiyetleri, sanatkârı daima üçüncü plânda bırakıyor!..

ANNEME MEKTUP

Kâzım Feyzi OZANER

Kalbime iman verdin, gözüme ışık verdin,
Bir çocuk gibi beni okşayarak severdin.
Varlığıma âşıktın, bana boyun eğerdin,
Bağrına basıp beni (Biricik oğlum) derdin..

Bir koncaydım, dalında yavaş yavaş açılan,
Bir bülbüldüm, göğsünde öterdim zaman zaman.
Benim yüzüm neş'eyle çalkanınca gülerdin,
Gözüm yaşlansa biraz sen olurdun ağlayan...

Hatırlarım küçükken (Babam nerde?) deyince,
Yanağına gözyaşı akardı ince ince.
(Esir!) derdin yavaşça, ben bunu anlamazdım,
Gülmeye çalışırdın sesimi işidince..

Ben neşeli, sen meyus beklemiştik beraber,
Uzaktaki yolcudan gelir diye bir haber.
Ufuklara sorardım (Babam, babam !?) diyerek
Beklemekle babamı geçti uzun seneler..

En nihayet uzaktan beklediğimiz geldi,
Yılların gözyaşına sevincimiz bedeldi.
Esaret zayıflatmış, sarartmıştı yüzünü,
Yarap, o ne şen baba, ne kadar da güzeldi..

Yalnızlık acısını yendin bir derviş gibi,
Gözlerinin kin dolu bakışlardı nasibi.
(İNTİKAM) demesini hecelettirip bana,
Bilmeyerek yarattın yeni bir din sahibi..

Birer menkibe diye anlatıp bana dünü,
Asya bozkırlarında nice cenkler gösterdin,
Açarak tarihlerin esrarlı örtüsünü,
(Cihanda medeniyet hocası Türktür) derdin..

Beyaz gümüş taslarla kaç genç kızın elinden,
Uralların rengini taşıyan kımız içtik,
Kaç ozanın derdini duyduk kopuz telinden,
Kaç savaşta ot gibi sayısız düşman biçtik..

Anne, emin ol oğlun bu yoldan çıkmayacak,
And içti cenkleşmeye, kalsa da tek ve bitap.
IRKIM EN ÜSTÜN IRKTIR, YAŞAYACAK TÜRK ANCAK
MİLLİYETİ DİN YAPTIM, CEMİYETİ BİR MİHRAP...

№: 26

— 5 —

Ve Rabbın Meleği Şur yolunda olan pınarın, çölde sular pınarının başında onu buldu Ve dedi: Ey Sarainin cariyesi Hacar, nereden geldin? Nereye gidiyorsun?

Takvim 16 - 7

Şimdi Gözneli Ayşeyi hatırladıkça yüreğim sızlar. Amma, ben geride kalanları pek az düşünen ve pek az acıyan bir insanım. Ayşe, dört ay benim metresim oldu. Dört ay çiftlikte yanıbaşımda kaldı. Abdullahtan ve kâhyadan başka onun benim odamda bulunduğunu kimse bilmiyordu. Ayşe, bazan kollarımda kaldığı zaman ağlardı:

— Bir gün beni bırakacağını düşünüyorum da, ağlıyorum! diye mırıldanırdı. Yağmurlar başlayıp ta, Toroslardan Çukurovaya seller inince, birdenbire bende yeni ve canlı bir hayat arzusu başgösterdi. Bir sabah yanıbaşımda yatan Ayşeye isteksizçe baktım ve artık ondan da uzaklaşmak zamanı geldiğini düşündüm. Bu kadın, bu yosma, bu dağlarda ötekinin berikinin karşısında içmiş ve oynamış kadın, bana büyük bir tiksinti verdi. Onun kıvrak havasına dört ay nasıl kapıldığıma şaştım. Ayşe bir şehir kadınından hiç te çirkin değildi. Kumral ipek gibi saçları vardı. Yüzünde tabiatın boyaları parlıyordu. Beyaz teni üzerinde bir tek buruşuk görmemiştim. Keyfi ve zevki için yaşayan bir kadındı. Hiçbir yerde bir aydan fazla oturmaz, kâh Adanaya kâh Tarsusa, kâh Mersine ve Silifkeye gider, köylerde ev tutar, bazan aylarca sessiz ve sâkin yaşardı.

Onu çiftliğe aldığım gün, üzerindeki üzüm kokusu da gitti. Bir şehir kadını gibi yaşamasını çok çabuk öğrendi. Dilinin sürçmeleri olmasaydı, onu bir şehirli kadından farketmek çok güçleşirdi.

Artık boyanmasını da öğrenmişti. Vücudu benim verdiğim kokular içinde idi. Bazı sabahlar gözlerimi açtığım zaman onu yanıbaşımda, dirseğini yastığa dayamış, çenesini avucu içine bırakmış, sessiz ve sâkin ağlar bulurdum. Uyandığımı görünce, çocuk gibi silkinir ve alelâcele gözlerinin yaşını silerek göğsüme kapanır ve beni durmadan öperdi.

Bir sabah sessizce Abdullahla istasyona giderken dedim ki:

— Ayşeyi üzmeyin, ağlayacak, çok ağlayacak. Benim Mısıra gittiğimi söylersiniz. Çiftlikte istediği kadar otursun, ne isterse yapın, teselli etmekten de geri durmayın!.

İzmire gittiğimin ikinci haftası Abdullahtan aldığım mektup beni üç gece uyutmadı. Sinirden ve teessürden ne yapacağımı bilemedim. Abdullahın bu kısa mektubu, bütün kelimelerile hâlâ hatırımdadır.

«Size bu satırları yazmak istemezdim ama, ne yapayım. Düşündüm, taşındım. Gizli tutmayı manasız buldum ve yazmağa karar verdim:

Ayşe o sabah sizin gittiğinizi işittiği zaman sadece kireç gibi bembeyaz kesildi. Belki bir saat hareketsiz kaldı. Sonra sağnak halinde gözyaşı dökmeğe başladı. Öğleden sonra eski elbiselerini, yani şalvarını ve yırtık gömleğini giydi. Kapıdan çıkarken kendisini Mersine, yahut Gözneye götürmek istedim, reddetti.

— Abdullah bey, dinle, dedi. Sana diyeceklerim var: Bey gitti, Mısıra mı, başka bir yere mi gitti, bilmiyorum. Bildiğim, sadece benden bıktığıdır. Bıkacağını biliyordum. İşte, korktuğum başıma geldi. Yirmi sekiz yıl oldu, 14 yaşımdan beri ben böyle sevmedimdi.(Eliyle karnını göstererek) burada onun çocuğunu da taşıyom. Beye, kızar, beni daha çabuk bırakır diye söylemedim. Çocuğumu doğuracam.. Emme, beni köyde taşa tutarlar, şehirde yüzüme tükürürler diye korkuyorum. Bi yol düşünecem. Elbette ne ettiğimi haber alırsın. Sağca kal...

Ayşe, istasyona giden yolda ağır ağır yürümeğe başladı. Yürürken ağlıyordu. Arkasından gitmek istedim, titizlendi. «Beni artık rahat bırak!» dedi.

Ayşenin ne yapacağını bilmiyordum. Ben onu sağlam, metin kadın bilirdim. Ama, dört gün sonra feci haber gelip çattı: Ayşenin parçalanmış vücudunu Tarsustan yarım saat uzakta, hat üzerinde bulmuşlar.. Başı sağlam kaldığı için Tarsusta çabuk tanınmış.. Tekerlekler karnından geçmiş ve henüz doğmamış yavrusu da meydana çıkmış.. Doktor, onun gece sabaha karşı yola yattığını tahmin etti ve bu ölüme intihar adını verdi. Gerçekten Ayşenin kendi kendini kurban ettiğini sanıyorum.»

Fakat ah, ben o kadar fena insandım ki, ancak üç gün bu feci ölümle yasa düştüm, fakat dördüncü günün sabahı sanki hiç birşey olmamış gibi sâkindim. Bu sükûnet bana bile gayri tabii göründü. Niçin vicdan azabı duymakta devam etmedim? Niçin bu ölümü, diğer bütün tabii ölümlerle bir tutmak, mukadderat denilen garip ve görünmez şeye güvenerek, Ayşenin intiharını da tabii bulmak kolaylığını düşündüm.

Babamın sık sık söylediği şu sözleri, böyle anlarımda nasıl hatırladığıma da şaşarım:

«Ey, bu dünyanın sırlarına eren insan, günlerini ak ve kara deye ayırd etme!.. İyide ve kötüde devam varken, ister herşeye derd kesil, istersen derman!..»

Ben sürekli saa etlerden sonra bir felâketle karşılaşmağa o kadar alıştım ki... Fakat hayır, bu felâketi hazırlayan bizzat benim.. Bir çiçek yetiştiriyorum ki, bütün ihtimam ve bütün naz onun üzerinedir. Sonra bu çiçeği birdenbire kendi kendine bırakıyorum, güneş, susuzluk değil, bakımsızlık böyle bir zavallıyı çabucak solduruyor. Ah, ben fena bir insanım.

Evet, fena bir insanım. Çünkü Ayşenin haberini aldığımın dördüncü günü bütün sükûnetim avdet etti ve babamım sözünü hatırlayarak bu hadiseyi unutmağa karar verdim. İyide ve kötüde bu devam varken niçin kendimi üzmeliyim, üzülsemde bu felâketi hafifletecek değilim ki...

Altı ay İzmirde kaldım, kâhyanın hastalığı ve beni görmek istemesi, yeniden Çukurovaya dönmeme sebep oldu. Bu emektar, ihtiyar adamın arzusu, babamın arzusu kadar beni harekete getirdi. Onun elinde büyümüştüm, çocukluğumun birçok uykuları onun kucağında geçmişti. İlk sevda masalını ondan dinlemiştim. Kölek boğazından geçen çayın hazin hikâyesini bana o anlatmıştı. Zavallı kâhya, 68 yıl süren ömrünü taşıyamamış, çiftliğe gittiğimin

üçüncü günü bir gece yarısı Abdullahın kolları arasında, gözyaşı dökerek can vermişti.

İki yıla yakın süren bu Anadolu sürgünlüğüme, kâhyanın ölümünden bir gün sonra nihayet verdim. Adanadaki bir iki işimi bitirdikten sonra İstanbula doğru yola çıktığım zaman, bu koca şehirden doksan yıl ayrı kalmış kadar hasret taşıyordum. Leylâ bana bu yolculuğumun yadigârı oldu. Haydarpaşada trenden enince, kolumu sıkarak akşamın alaca karanlığında denize, köprünün ışıklarına ve İstanbulun minareler ve kubbelerle süslü silûetine baktı:

— Yeni bir hayata başlıyorum Süleyman, bütün istinadgâhım sensin. Beni yalnız bırakmayacaksın değil mi? diye mırıldandı.

— 6 —

Şişlideki pansiyona ertesi sabah gittim. Kapıyı bana ihtiyar hizmetcim açtı, yüzü bir anda büyüdü ve gözleri hayretle donuklaştı.

Bu kadın her zaman beni böyle karşılar. İstanbul içinde dört gün dahi kaybolsam, yıllarca görünmesem, ayrı ve uzak kalmış gibi şaşkınlıkla kapıyı açar ve yüzüme bakar.

Bu iki yıllık ayrılık onu bir hayli üzmüş gibiydi. Muntazaman pansiyon kirasını ve kendi aylığını gönderdiğim için benim sıhhatımdan endişesi yoktu. Fakat yüzünde garip bir iğbirarın çizgileri vardı.

— Hoş geldiniz beyefendi! den başka tek birşey söylemedi Kahvemi elime verirken dargın gibi görünüyordu:

— Ne var, dedim. Sende birşey var.. Bana kırılmış gibi duruyorsun.

— Ne olacak beyefendi, sağlığınıza dua ediyorum.

— Teşekkür ederim, teşekkür ederim. Ama, dilinin altındakini çıkar hele..

— Dilimin altında ne olacak beyfendiciğim..

— Bilmem, öyle görünüyor. Beni arayan soran oldu mu?.

İhtiyar kadın ellerini oğuşturarak önüne baktı, sonra küçük taburedeki çiçekliği düzeltir gibi yaptı.

— Söylesene, beni arayan oldu mu?.

— Şey, Mehlika hanım geldi.

Hayretle doğruldum:

— Mehlika mı? Ne münasebet?. Ne zaman?.

— Siz İstanbuldan ayrıldıktan üç hafta sonra geldi. Sabah çok erkendi. Hattâ ben uyuyordum, kapı çalındığı zaman hayret ettim. Onu görür görmez tanıdım. Yüzü sapsarıydı. Gözleri ağlamaktan şişmişti. Kapının önünde bir müddet durarak yüzüme baktı. Sonra: «Girebilir miyim?» dedi. Yol gösterdim, sizin İstanbulda olduğunuzu bilmediğini sandım. Gidip şu karşı odaya girdi. Bir müddet yaşlı gözlerle etrafına bakındı. Başından pelerinini çıkardı.

— Süleyman beyden haber alıyor musunuz? dedi.

Sizin gittiğinizden haberi olduğunu anlayınca: «hayır dedim. Sadece para gönderiyor, o kadar!»

Bana, sizin nereye gittiğinizi sordu, söylemedim. Sonra sustu, perdelere, çerçevelere, duvarlara, sedire uzun uzun baktı. Baktıkça da yüzündeki sarılık arttı, gözleri doldu ve nihayet yüzükoyun yastığa kapanarak hıçkırmağa başladı.

Ah beyefendi, ben böyle yürekler parçalayıcı ağlama görmedim. O kadar ağladı ki, nihayet baygınlık geçirmeğe başladı. Su verdim, yüzünü kolonya ile oğdum, açıldı. Kuzu gibi mazlum mazlum bir müddet yüzüme baktı:

— Sen Mehpareyi de tanıyor musun? dedi. Tanıdığımı söyledim. Gözleri pencerelere dalarak: «Mehpare öldü!» dedi.

Yerimden heyecanla sıçrayarak:

— Mehpare ölmüş mü? diye bağırdım.

İhtiyar kadın parmaklarım arasında ezilen kolunu kurtarmağa çalıştı:

— Evet, evet.. Ama, müsaade edin de anlatayım beyefendi! diye çırpındı. Onu kanapeye oturtarak dinlemeğe hazırlandığım zaman, boğazım kurumuştu. Hiç beklemediğim bu feci haberin birdenbire kulaklarıma çarpması beni halsiz bırakmıştı.

İhtiyar kadın gözlerinin uçlarında toplanan yaşları buruşuk başparmağı ile silerek devam etti:

— Görseydiniz, Mehlika hanım nasıl ağlıyordu. Ağlarken de: «Mehpare öldü, zavallı kardeşim, zavallı kardeşim!» diye mırıldanıyordu.

Sonra bana bu acıklı ölümü anlattı: «Mehpare sizden ayrıldıktan sonra artık hiç konuşmaz olmuş, sabahlara kadar yatağında sessizce ağlarmış.. Yaz bastırınca, geceleri bahçede dolaşır olmuş.. Ablasını hiç görmek istemezmiş.. Mehlika hanım birkaç defa onu teskin etmek istemiş, fakat her defasında Mehpare, zavallıya: «git, defol karşımdan!» diye bağırıyormuş. İki kardeş böyle dargın, biribirine düşman yaşarken, sonbahar ve kış ta gelmiş.. Bir gece Mehlika hanım odasında otururken Mehpare görünmüş.. Gözleri korkudan büyümüş bir halde ablasının yanına sokulmuş. Deliler gibi onun ellerini tutmuş. Hıçkıra hıçkıra ağlamış, bir çocuğa ana olmak üzere olduğunu söylemiş. Mehlika hanım da dehşete düşmüş.. İkisi bir arada ertesi günü bir doktora gitmişler, şüphenin gerçek olduğunu anlamışlar.. O gün Mehpare dönerken hep kuru kuru etrafına bakınmış.. Beylerbeyine kadar bir tek şey konuşmamış. Köşke girince ablasına demiş ki: «Dün Şişliye de gittim, köşke de gittim, fakat Süleyman beyin nerede olduğunu bilmiyorlar, o, şimdi ne beni, ne de seni düşünüyor. Hele beni.. Düştüğüm bu çukurdan nasıl kurtulacağımı hatrına getirmek bile istemez. Ama, abla, ben bu dünyadan çekilmeliyim!» Mehlika hanım kardeşini teskin etmek istemiş, fakat muvaffak olamamış. O sabah yanından hiç ayrılmamış. Fakat ertesi günü ölüsünü koruda bulmuşlar.. Kalbine bir hançer saplamış, ağzından ince bir kan akıyormuş. Bunu, bir cinayet sanmışlar, fakat sıkılmış avucunu açtıkları zaman bir kâğıt bulmuşlar. Kâğıtta: «Ben kendi elimle ölüyorum. Bütün eşyalarım Mehlika ablama ait olacaktır. Ondan dileğim bu eşyalar arasında bulacağı herşeyi büyük bir dikkat ve itina ile saklamasıdır. Annem ve babam, beni afetsinler!» yazıları varmış..

İhtiyar kadın ağır ağır döndü, gidip komedini çekerek bir zarfla yanıma geldi;

— Mehlika hanım bu zarfı onun çamaşırları arasında bulmuş. Size aitmiş «Kardeşimin son arzusu bu oldu. Zavallı, yaşarken de, ölürken de Süleyman beyi düşündü!» dedi, kalkıp gitti.

Zarfı elime aldığım zaman parmaklarım titriyordu. Manevi bir acı içinde idim ki, bu benim gözlerimde yaşlar halinde toplanıyor, başımın üzerinde bir meleğin kanad seslerini duyuyorum. Ölüm, uzaklardan duyulan çok hüzünlü bir ses gibi, kalbime kadar işliyor.. Zavallı Mehpare... Güzel göğsü üzerinde saplanmış bir hançerle nasıl cansız kalabildin. Doya doya öptüğüm dudakların arasından ince bir kan, senin kanın, günahkâr kanın nasıl aktı?.

Ah, ben meş'um bir insanım ki, bütün ölüm hadiseleri, dört tarafımda, bir, facia halinde devam edip gidiyor. Ayşeyi parçalayan tren, Mehparenin göğsüne bir hançer halinde girdi. Fakat bütün bunların başında ben varım, ben... Ben, kadınlara ölüm saçan korkunç bir erkeğim.. Müthiş bir insanım, bir veba, bir taun, bir kasırga benim kadar korkunç olamaz.. Ah, biliyorum, bu hisler, belki üç gün sonra kalmıyacak. O zaman yine yaşamaktan zevk duyacağım, yeniden aynı şeyi düşüneceğim: «Mademki bu dünyanın sırlarına erdik, ak ve kara gün diye tefrik yapma.. Ne iyide ve ne de kötüde devam var. Bu, böyle olunca bütün bir dert ve bütün bir derman kesilsen de yine bir faide bulamazsın!»

Zavallı Mehpare, günahkâr bir insan olarak ta niçin yaşamaktan kaçındın..

— 7 —

Mehparenin mektubu bana yeni bir darbe oldu. Ben onun kadar kendimi tanımıyorum. Mehpare, çektiği ıstırap ile masum gönlünün en büyük kazancını temin etti: yaşarken peşinde sürüklendiğimiz zevklerin hududu yoktur, bu zevkler bizim mevcudiyetimizin hayvani taraflarıdır. Asıl zenginlik, asıl insanlık gönülde ve kafadadır. Fakat sadece insan kalabildiğimiz zaman... Bana hiçbir şekilde hitap etmek istemeyen Mehparenin mektubu şöyle başlıyordu:

— Arkası var —

BİR ESKİ RÜYA

— *Baştarafı 5 inci sayfada* —

Genç kadın şiddetle:

— Ne ümit edip te buralara geldiğinize şaşıyorum, çok şaşıyorum diye söylendi. Biz kendi arzuları ile beraber yürümeğe başladıkları yolu yarıda bırakan iki insanız. Bir zamanlar biribirimizi belkide sevmiş olabiliriz. Belki de evlenmek için sözleştiğimiz sırada ikimiz de samimî idik. Ama, sonra hayat, yahut tesadüfler bu verilmiş sözü icra safhasına intikal ettiremediler. Siz Şehime ile evlenmeyi tercih ettiniz. Ben de sizin gibi coşkun, enerjik olmamakla beraber, insana daha fazla emniyet veren bir erkeği seçdim. Ayrıldık. Bu da sessiz, şikâyetsiz oldu değil mi? Ben hayatımdan memnunum. İlk aylarda ıstırap çekmedim dersem yalan olur. Bu aldatılış elbet gururumu yaralayacaktı. Kuvvetli sandığım bir sevginin yarıda kesilişi kalbimi incitmişti. Lâkin sonraları hepsi geçti. Yeni hayatıma alıştım. Kocam, belki dünyanın en iyi adamı. Mes'ut olmak için mühbasıran iki çılgın gibi daima hayal peşinde, heyecanlarla, kıskançlık burhanları, sitemler darılıp barışmalarla yaşamak lâzım değil şüphesiz.

— Taş mı bu bana Belma?

— Hayır. Artık buna da lüzum yok sanıyorum. Aramızdaki farkı tebarüz ettirmek istiyorum. Hem bunları uzatmaya ne hacet. Karınızı, çocuğunuzu kaybetmekten gelen büyük acınızı takdir ediyorum. Size sabırlar dilerim. Avunmak için bana el uzatıyorsanız, müsaadenizle yanlış kapı çaldığınızı da ilâve edeyim. Stok eşyaya başvuracak vaziyette değilim. Anlıyorsunuz ya...

— Belma, çok ağır konuşuyorsun. Mamafih bu da, halâ benimle alâkadar olduğuna, bir arada geçen mes'ut günlerimizi unutmadığına delâlet eder.

Genç kadın isyanla başını kaldırdı. Elâ gözleri çakmak çakmak olmuştu.

— Benden ne istiyorsunuz, diye haykırdı. Karınız ölmeseydi de yine gelecek miydiniz?

— Sen isteseydin, evet... Yine sana koşacaktım Belma.

— Sizden iğreniyorum.

— Peki... madem ki böyle, ben giderim. Demek artık herşey bitti?

— Tabiî gidiniz. Tabiî herşey bitti. Hem çoktan ve tamamile herşey bitmişti.

Belma kendini tutmasa ağlayacaktı. Yakınlarındaki masalardan hayretle bakanlar vardı.

Sami ayağa kalktıktan sonra içli bir sesle:

— Ben ki neler düşünerek bu yolları aşmıştım, dedi. İşlediğim büyük günahı af edeceğini, attığım yanlış adımı elele vererek beraberce düzelteceğimizi, bundan böyle daima beraber pek mes'ut yaşayacağımızı ummuştum. Demek ben ham bir hayal peşinde sürüklenmişim?

Genç kadın cevap vermedi. Kahveden çıktılar. Ayrı ayrı istikametlerden yollarına devam ettiler.

* * *

Akşam yemeğinden sonra Süheyl her zamanki gibi çalışma masasının başına geçmişti. Belma divana uzanmış, derin derin düşünüyordu.

— Sen çalışmıyor musun Belma?

— Canım istemiyor

. . . . .

Kayalar... Gün ışıkları ile renk değiştiren, suların çırpıntıları karşısında sırtları delik deşik olan kayalar... Ayın işlediği pırıltılı yol üstünde oynayan dalgacıklar. Saçları rüzgârın şakasına tutulmuş bir genç kız ve gönlünü dudaklarına terk eden bir delikanlı...

— Seni seviyorum Belma.

— Ama, ben sizi sevmiyorum Sami Bey!

— Biz farkında olmadan tam beş yıl biribirimizi sevdik, Belma. Hırçınlıklarımız, kavgalarımız, dargınlıklarımız hep mecrasını bulmağa çalışan hislerimizin tezahürleri idi. Fakat şimdi anlıyorum ki, seni seviyorum Belma. O adamla evlenmiyeceksin. Benim olacaksın. Söyle, söyle karım olmayı istemez misin?

— .....

— Susuyorsun. Fakat ben anlıyorum. Sen de bu sevgiyi benimseyecek kadar bana alışmış bulunuyorsun.

Genç kız, nereden geldiğini anlıyamadığı bir ağlama ihtiyacı içinde kıvranıyor. Gözyaşlarını genç adama göstermemek için kaçıyor. Çok geçmeden iki kuvvetli kolun sıcak çenberi içinde:

— Evet, diyor. Bırakınız beni. Evet, ben de sizi seviyorum.

Ve sonra sözleşiyorlar. Genç kız ailesinin kararı karşısında isyan ediyor. Onların seçdikleri adamla evlenmesinin imkânı yoktur. O, Saminin karısı olacaktır. Bu karar karşısında her kuvvet ve arzu bir gün zafa uğramaya mahkûmdur.

Her kuvvet... Lâkin o kadar da ileriye varmamalı. Sadece bir tesadüf, herşeyi altüst etmeğe kâfi gelebilir. Tam evlenecekleri sırada Sami geriye dönmüştür. Akrabalarından bir kızı kendisine tercih etmiştir.

Belma, zonklayan şakaklarını oğdu. O sıralarda çektiği acılar şimdi tamamile nüksetmişlerdi. Ailesine, uzak ve yakın dostlara karşı ne kadar küçük düşmüş, onların evlenme merasimlerini bütün teferruatı ile anlatanların karşısında ne derin yanmalarla yüreği altüst olmuştu.

Aylardan sonra Süheyli tanımış, onun sıcak sevgisi içinde dertlerini, acılarını dindirmeğe muvaffak olmuştu.

Belma yerinde doğruldu. Kocasına herşeyi anlatmak istiyordu. Fakat cesaret edemedi. Kendisini anlamıyacağını, asla bu hareketini mazur görmiyeceğini düşünerek üzülüyordu.

Ertesi gün lokantada masalarına bir kurs arkadaşı yaklaştı. Bu, ince, hoş bir Japon kızı idi. Almanca:

— Profesör, mektebe niçin gelmediğinizi soruyor, dedi.

Belma titredi. Yarı gözle kocasına baktı. Bir yabancıya vaziyetlerindeki garabeti hissettirmemek lâzımdı. Fakat ağzını açamıyordu. Süheyl:

— Biraz hasta idi, dedi. Sokağa çıkmasını muvafık bulmuyordum.

Lokantadan çıkar çıkmaz Süheyl bir taksi çevirdi. Yalnız kaldıkları dakikada:

— Neredeydin, diye gürledi. Enstitüye gitmediğin saatlari nerelerde geçiriyordun?

— Sana hepsini anlatacaktım.

— Kalpsiz!

Genç kadın sarsıla sarsıla ağlıyor, gözyaşları kocasının şüphelerle şahlanan yüreğine kıvılcımlar gibi düşüyordu.

Belma evde hepsini ve herşeyi anlattı. "Bu, eski bir rüya idi. Yemin ederim sana. İçimde sana ait içli sevgimden ve saygıdan başka şimdi birşey yok. Ne olur, anla beni!.

Süheyl derin bir elemle:

— Ne yazık ki aramızda en mühim, en büyük ve en güzel şey kayboldu Belma, diye inledi. Karı koca arasında sarsılmaması icap eden en kuvvetli şeyi öldürdün. Artık sana inanamam. Bitti, artık herşey mahvoldu.

Genç kadın ölü gibi sarardı. Bitkin bir sesle:

— Peki, dedi. Ben giderim. Fakat bir gün beni anlıyacaksın.

* * *

Süheyl karısını trene yerleştirdikten sonra ömrünün en güzel birşeyini elinden çıkarmakta olduğunu farketti. Belki bu ayrılış, ona hiçbir zaman dindiremiyeceği bir ıstırap verecekti. Daha gözlerinin hududu içinde olan karısına ait elim bir hasret varlığını sarsmağa başladı. Yüreği: "kal, ah ne olursa olsun gitme, herşeye rağmen yine kal!..„ diye feryat ediyordu. Fakat bu kuvvetli arzuyu ona duyuramıyordu. Ona ait o güzel, o sıcak inanışını kaybettikten sonra tekrar mes'ut olmalarına imkân var mıydı?

Ve yine istiyordu ki, bir buçuk yıl kendisine dünyanın en büyük saadetini veren bu kadın: "Bana inan. Seni, yalnız seni seviyorum. Bırakma, beni, bırakma gideyim. diye çırpınsın istiyordu.

O, bu çetin duygular içinde sendelerken, tren gözden kayboluverdi. Ve o, o kadar sevdiği kadın, meçhul bir akibete doğru uzak ufukların arkasına çekildi, gitti.

No. 14

. . . .

Böylece bazan kalb ağrılarıyle, bazan ruhi sıkıntılar içinde on beş gün geçti. Ve ben bu günlerin her saatinde kinle, intikamla dolu garip bir hasret sabırsızlığı içinde Fikreti bekledim.

Fakat o, benim yalnız zihnimde çizilecek bir ezrail hareketine benziyecek olan projelerimi bilmiş ve hayatının fenasiyle neticelenecek akibeti anlamış gibi hiç gözüme gözükmedi. Bense içimin en vahşi bir köşesinde gittikçe büyüyerek kuduran intikam hislerimin çarpacağı bu haili günlerce aradım.

Günlerce; kazdığım uçurumlar kadar derin mezarın başında onun yolunu gözledim. Ve bazan bu başdöndürücü derinliğe baktıkça kendim bile korkar, oradan uzaklaşmak isterdim... Hele onun yuvarlana yuvarlana bin türlü azap ve işkence ile hazırladığım gayyaya düşeceği gözümün önüne geldikçe arkamda kalan bahçelerin solmuş, kurumuş çiçeklerini müebbeden görmemek üzere bu kendi kazdığım sonsuz çukura atlayıp parçalanmak arzusile yanardım.

Son zaman biraz sükûnet bulan hissiyatıma kendim bile şaştım. Fakat bugün birdenbire kalbime gelince, yatışan sinirlerim sanki bir saniye içinde kinle, intikam ihtirasiyle tekrar şahlandı. Vuran nabzımda, çarpan kalbimde ve damarlarımda dolaşan kanıma varıncaya kadar vücudumun her noktasında ayaklanan bir isyan hırsı hissettim. İçimde meçhul bir lisan bana: « Haniya, nerede senin namusun... Tekirdağında en âdisinden en asiline kadar bütün halkın ağzında dedikodu mevzuu oldun. Bunu kulaklarınla da duyduğun halde, halâ nasıl tahammül ediyorsun.. Alnındaki simsiyah kocaman leke ile namuslu insanlar arasında gezmeye ne hakkın var. Eğer alınacak bir öcün varsa, seni yere vuran adam karşındadır. Niçin onunla halâ dostsun? Niçin ona yüzünün en ince hatlariyle tebessüm ediyorsun, sesinin en yumuşak karariyle hitap ediyorsun?.. Ve niçin onu hazırladığın korkunç projelerinle bir anda mahvetmiyorsun. O ki, senin göğsünde ikinci bir kalp gibi çarpan en canalıcı bir ukdeyi avuçladı, o ki ömrünü çiçekliyen yeşil gözlü bahardan seni hazan iklimlerine sürükledi ve sen orada hayatınca bir yaprak dökümü olarak kalacaksın. O halde niçin onu mahvetmiyorsun da, senden çaldığı saadetle mes'ut olmasına meydan açıyorsun.. Haniya, ne o'du o isyanlar, o infialler. Bütün bunlarla nefsine bir nümayiş mi yapmak istedin çocuğum. Eğer öyle ise kimi kandırmış oldun? Gerçi sen önceleri yalan söylemezdin, yalandan şeytan görmüş gibi kaçardın. Fakat bu riya ile başbaşa kalman sana karekterinin sıskalığını göstermez mi?.. » Kâbuslu bir rüyadan uyanır gibi onun sesiyle kendime geldim.

— Bu memleket azizim, doktorsuzluk hastalığına tutulmuş. Koskocaman şehri sen nasıl idare edebilirsin.

Ayakta dolaşıyordu. Dikkat ettim, omuzları biraz sarkık, yürüyüşü yeni sünnet olmuş çocuklar gibi biraz gayri tabii ve çehresi fazlaca yorgundu. Kendisiyle meşgul olmadığıma ehemmiyet vermeksizin ayni bezgin sesi, ayni asık suratile devam ediyordu:

— İstanbulda adam başına bir Doktor talebesi. Burada ise senin bu kırık dökük nalbant dükkânına benzeyen kabinenden başka bir şifa bulacak yer yok.

Ömrümün çok zamanlarını kitaplarını okumakla geçirdiğim mesleğimi nalbantlığa benzeten ve bana bir nalbant muamelesi yapan bumeş'um adamın yüzüne haykırarak :

— Sefil... Mukaddesatımla oynıyarak alnıma sürdüğün leke ile namusumu iki paralık ettin. Lânetli gözlerin bu sefer de mesleğime mi dikildi. Sefih adam, dikkat et, sefil ömrünün son demlerini yaşıyorun.... Demek istedim. O devamla :

— Şimdi sana anlatsam, ciddi bir iş görmezsin ki, diyordu. Ona fazla olarak hiçbir şey söylemek istemedim. Sadece:

— Dinliyorum, demekle iktifa ettim. Meşin koltuğa yaslanarak anlatmağa başladı:

— Azizim, ilk evvelâ bu sırrın mahrem kalmasını isterim. Hayretimi gizlemiye çalışarak, fakat merakla ona:

—Peki, diyebildim. O, sesini daha çok alçaltarak:

— Bundan onbeş gün evvel bir kadınla temas etmiştim. Hastalıklı imiş, tabii ben de bilmeden aldım..

Daha neler söyledi dinlemedim. Kulaklarımdan giren bir şimşek yangını beynimdeki projeler üstünde yeni ve daha vahşi plânlar çizdi. Öyle ki, bu feci düşüncenin vahşetinden kendim bile korkar gibi oldum. Günlerce beklediğim fırsat ayağiyle önüme kadar gelmişti. Vicdanımla muhakemem bu nokta üstünde çarpışırken, onun son cümlesi kulaklarımda uğulduyordu:

— Tedavi edersin değil mi Sabri?.

— Hay hay dostum, sen hiç merak etme, dedim. Ve bununla onun sözünü yine ona çok daha feci olarak iade etmiş oldum.. Çünkü o, bir zamanlar bu cümleyi bir başlangıç yaparak bana ihanet etmişti. Bu cümle ile beni kandırarak İclâli ilk defa elimden almıştı.... Kafamın içindeki şerarelerin gözlerimde parlamasından, en ufak bir lem'a ile bütün esrarımı ifşa etmesinden korkarken o, bana vakit bırakmaksızın söyliyordu:

— Bir hafta kendi kendime levaja de-

vam ettim. Ama bir ahbab. Doktorsuz olmıyacağımı söyledi.

— İsabet olmuş, zira mikrobun kana geçmek tehlikesi mevcuttur.

— Geçmemesi için ne lâzım.

— Yarın gel, bir konokok aşısı yapayım.

Cahil adam hemen sözüme kandı. Fakat üç ay evvel ben de ona böylece kanmamış mıydım. Sen hiç merak etme demekle bütün ömrümü hisden mahrum canlı bir iskelet haline getirmemiş miydi. Benim uzayıp gidecek olan ıstırabımla onun fena bulacak vücudu arasında ne fark varki.. Ben manen öldüm. O ise maddeten ölecektir. Benim felâketimi teşkil eden ve insanların son nefesine benzeyen bu iki hecelik « Hayhay » ona bütün bir hayata mal olacaktır.

— Yarın gelirim, diye kapıdan çıkıp gitti.. Arkasından gönül ferahlığiyle, sanki alnıma vurulan kara leke tesadüfün eliyle siliniyormuş gibi derin derin nefes alarak baktım.

*
* *

Bu gün, eski sâkin, halim, şefik, daima iyiliği sever Sabriden çok daha bambaşka bir adamım .. Sevdiğim bütün şeylere haris, kıskandıklarıma şedit ve fena bulmasını istediklerime karşı vahşiyim. Dişisi yokedilmiş bir canavar gibi gözlerim ateş püskürüyor. Gözlerime bakan herşeye saldırmak. parçalamak istiyorum.

Sabahleyin evde, karıma tersler gibi bağırdım. Daha ileri gitmemek, içimde birikenleri birdenbire boşaltmamak için yine kendimi sokağa attım. Sefil adamın nalbant dükkânına benzettiği küçücük, tertemiz atelyemde öğleye kadar + 4 Troponema Pallidüm Frengi kültürünü hazırladım. Bu zaman içinde benim; bir idam mahkûmunun sehpasını hazırlıyan, birkaç saat sonra bir suçlunun boğazına geçecek olan ipi sabunlayan çingeneden hiç farkım yoktu.

Saatler; pusunsunda avını bekleyen vahşi, iptidai bir insan sabırsızlığiyle geçti. Her saatin vuruşunda önüme biraz daha yaklaşan; gittiği yerlerde dillere destan olarak kendine efsanevî bir kahraman süsü veren zarif. yakışıklı zabiti bekledim O evvelden hazırlanmış tılsımlı bir projeye göre hareket eder gibi kabinemin tenha olduğu bir zamanda geldi. Ve ben onu sahte fakat zahiren candan bir samimiyetle karşıladım. Burada konsültasyon yaptırmasının imkânı olamıyacağı için önümde geniş bir yalan sahası vardı. Kızarmış nar çiçeklerine dil döken sahte bülbüller gibi her gün bir başka çesit kucakta ömrünü harcıyan bu karekter düşkünü vicdansız mahlûk imadan, incelikten bihaberdi.

— İğne çok acıtır mı Sabri?..

— Acıtır... Ama istersen morfin yaparım.

— Ozaman acıtmaz mı?..

— Hiç duymazsın bile...

— Aman azizim bundan kurtulayım da ne olursa olsun. Zira bekliyenler çoğaldı. Sorma Sabri, bir Yahudi kızı var, bitiyorum. Hele annesi, vallahi kızından güzel. Şu belâyı atlatayım, ilk fırsatı kaçırmıyacağım. Fakat görüyorum, sen böyle şeylere bigânesin. Etrafla alâkadar olduğun yok. Emin ol, bu fikir batıldır Sabri. Hayattan gâm almıyan bir insan yarımdır bence. Bütün hayatını yalnız evine, yalnız karına bağlamışsın. Bu zamanda bir tane ile avunanlara şaşıyorum azizim.

— Haklıs n dostum (!)

— Sen de olabilirdin

— Ben bilememişim..

Alık kafa; benim bütün mecazlarımı en sathî manasında alarak nekadar zavallı olduğunu sanki ağziyle itiraf ediyor. Onunla hem konuşuyor, hem morfin yapıyordum.. Uyluk adelesini dondurduktan sonra hazırladığım Serum tüpünü aldım. Müzmin frengi mikroplariyle dolu dereceli iğneyi ona gösterek :

— İşte senin canını alacak olan zebanî der gibi:

— İşte konokok aşısı, dedim.

— Evet, gördüm, diye mırıldanarak yüzüme bakıyordu. Biran onu; dudakları kopmuş, gözleri yaralarla kapanmış, sarı kıvırcık saçları dökülmüş gördüm. Bir saniye içinde ondan, kendimden ve bütün tabiattan tiksinir gibi oldum. Kafamda dolaşan bir emir «Sabri, çocuk olma, iradesizliği bırak... Alnındaki lekeyi unutma» diye feryat ediyordu. Dişlerimi sıkarak iğneyi kaba etine sokarken:

— Fikret dedim, sana öyle büyük bir iyilik yapıyorum ki, ölünceye kadar beni unutmıyacaksın ...

Etine aşıladığım mikropları biran kanımda zanettim. Kalbim acı acı burkuluyor, damarlarım meçhul eller tarafından koparılırcasına çekiliyordu. Vicdanımla muhakemem son mücadelesini bitirdi. Ve ben sırtımdaki bütün yüklerden kurtuldum.. Onu, kapıya kadar indirirken dişlerimin arasından tekrar o cümle döküldü..

— Bilsen nekadar mes'udum Fikret, çünki ömrün oldukca beni unutmıyacaksın...

. . . .

Eve döndükten sonra saatlerce odamda kapalı kaldım. Yemeğe inmem için iki defa Ayseli yollıyan karım, bu defa kendi gelmişti :

— Bu gün yine tuhaflığın üstünda Sabri. Anlamıyorum ki vücuduna zulmetmekle ne haz duyuyorsun.

— Haz duymıyorum ıstırap duyuyorum.

— Peki. buna sebeb ne canım.

— Onu, sen benden iyi bilirsin.

— Hep o kıskançlık davası mı?..

— Daha ne olsun... Yalnız kıskançlıkla kalsaydı, ben razıydım. Alnımdaki kara yazıyı git, defterinde oku. Onun ufacık birşeyden kızaran yüzü şimdi sapsarı kesilmiş, kanı çekilen dudakları, elleri gibi titriyordu. Ben devamla :

— Git, oku da bütün saffetiyle, bütün çıplaklığiyle gözlerine serdiğim biçare hayatımı nasıl çiğneyerek bir şehvet budalasının kollarına atıldığını gör... Ve eğer insanlık denilen hassadan bir parça kaldıysa, kendi kendine lânet et.. En temiz, en berrak duygularla uzattığım anlımı o iğrenç dudaklarınla nasıl kirlettiğini, en ulvi hislerle eline verdiğim kalbimi bir vicdan şehvetiyle oynıyarak nankörce nasıl kırıp parça parça ettiğini bir defa daha oku. Ve eğer yüzün kızarabiliyorsa, biraz utan. Günden güne beni eritip bitiren sebebi şimdi öğrendin mi çılgın kadın...

Parmağımdaki yüzüğü çıkarıp suratına atarken, onun gözlerinden yaşlar boşandığını gördüm. Hıçkırıkları arasında:

— Anladım Sabri, diyordu. Artık aramızda herşey bitti. Bizi biribirimize bağlıyan bütün rabıtalar koptu.

Ağlıyarak şezlongun üstüne bir pamuk yığını gibi düştü Ağzından, hıçkırıklarına karışarak dökülen sözlerinden birşey anlamıyordum. Şezlongun üstünde; mehtabın sulara düşen sarı madeni ışıklarından daha parlak olan saçlarını ellerinin içine almış, sık sık hıçkırık darbeleriyle sarsılan bu vücut; yıkılan bir büyük mukaddes hatıranın canlı enkazı gibi şiddetli bir feryat halinde gönlümdeki öksüzün gözyaşlarına dokundu. Bütün bunlara rağmen hissimi afyonlar gibi uğuşturdum.

— Günahı işlerken, bu günün geleceğini hiç düşünmedin mi nankör?.. Senelerce süsliye süsliye bitiremediğim sevgimi gündelik aşkına kurban ederken, bir gün gelip hayatına bağlı olan vücudumun harap olacağını tasavvur etmedin mi .. Benim meşru kollarımdan kaçarak kendini attığın kucak ne yazık ki sana ben kadar sadık kalmadı... Benim gibi daha kaç zavallının alnını lekeliyerek ve senin gibi kaç insafsızın namusunu kirleterek kucaktan kucağa atlarken, işte nihayet yaralandı. Şimdi onu düştüğü çukurdan senin bütün kolları hep birden uzansa, çıkarıp kurtaramazlar. Ve ne yazık ki güzelliğine kandığın o sarışın baş seni çoktan unuttu.

— Sus artık Sabri..

— Falaz ıstırap çektin öyle mi (!) Senin üç dakikada duyduğunu ben üç ay yaşadım. Daha ilk zamanlarda sürülen, sararan yüzüm sende hiçbir feragat hissi uyandırmadı değil mi?.. Üç ay evin içinde bir veremli gibi dolaşmam, bir gölge gibi zararsız ve sessiz yaşamam sana kaçırılmıyacak bir fırsat oldu. Bu serbestiyle ve benim hayaletleşen varlığımdaki sükûndan, lâkaydiden büyük büyük istifadelerin oldu. Onun müptezel dudaklarına hiç kaygusuz, düşüncesiz atılmak için sebebsiz bir sürü dargınlıklar icat ettin. Bir köşeye

çekilerek sâkin sâkin ağlayışımı kaç defalar hissettiğin halde, birçok hırçınlıklarla yine onun kollarına koştun. O ise seni otellere, pansiyonlara götürerek bir fahişe gibi kullandı. Fakat sen bunları pekalâ biliyordun. Karşımda saadetten titrediğim, manolya çiçekleri gibi belki solar diye öpüp sevmiye kıyamadığım vücudunu bana her defasında nazla uzattığın dudaklarını, otel köşelerinde ona, şehvet armağanı olarak verdim. Fakat bunun bir saniyesinde boynu bükülmüş hayalim gözlerine hiçmi ilişmedi?.. Gösterdiğim emniyet ve itimada karşı onun kirli kollarında çürüyen vücuduna bağlı olan hayatımı hazırladığın mezara zalimce gömerken, vicdanından kopan sesi hiç mi duymadın nankör kadın?.. Hiç mi benim ölüşüm seni ağlatmadı. Yüzündeki bir tek çizginin değişmesiyle, gözlerine çöken en ufak bir mahzunlukla günlerce üzülen kocanı nasıl kendi ellerinle hiç acımadan, ıstırap duymadan gömdün?.. Ve benim yalvarır gibi ağlıyarak, inliyerek ölüşüm nasıl oldu da senin kalbinde merhamete benzer bir tahavvül uyandırmadı!.. Üç sene önce kollarımda gözlerini aşkla, saadetle yumduğun günleri bir saatlik zevkin için inkâr ederken, vicdanın biraz olsun sızlamadı mı?.. Günlerce sana bakmakla doymıyan gözlerimi kederli, yaşlı gördükçe içimde eski mes'ut günlerin harabesine bakarak ağlıyan hiçbir azapta mı duymadın şehvet çılgını...

Ben, gittikçe sesimi perde perde yükselterek asabileşiyorum ve o halâ yığılıp kaldığı şezlongun üstünde ağlıyordu. Bir zamanlar benim olan bu vücudun benliğimden geçerek seyrettiğim güzelliğine şimdi bir günah, bir mel'anet telâkkiyesile tiksinerek bakıyordum.

— Arkası var —

KARAKTER KUVVETİ

— *Baştarafı 4 üncü sayfada* —

— Kadının hakkı var! Yaptığı fedakârlık doğrusu!

Halim Zahit, hiç yorulmadan evleneceğini bildiği için, fazla düşünmedi.

Evlendikten sonra, İfakatle Halim Zahidin evdeki vaziyetleri, hemen hemen hiç değişmedi.

İfakat:

— İki kişinin nefesi zehirdir!

Dediği için, yine, ayrı odalarda yatıyorlardı

Halim Zahit, itiraz etmemeğe alıştığı için, buna da ses çıkarmadı. Yalnız, İfakat, geceleri kocasının odasını kontrol ediyor; vaktinde yatmasına, vaktinde yiyip içmesine daha fazla itina gösteriyordu.

Bir grip, Halim Zahit için, bir işkence, bir felâket başlangıcı oldu.

İfakat, kocasına, üşümemesi için, kalın pamuk fanileler, yün yelekler giydiriyor; onu, boyun atkısı ile iyice sarıp sarmalayıp; öyle sokağa çıkarıyordu.

Halim Zahit, bir gün, bunaldı, isyan edecek oldu Fakat İfakat, öyle bağırdı, öyle sinir nöbetleri geçirdi ki, Halim Zahit, bir daha itiraz etmemeğe töbe etti.

Artık bundan sonra, hile yolunu tutmuştu Hastalıklarını saklamağa başladı. Karısı, halsizliğini sezecek olsa, Halim Zahit, hemen:

— Birşeyim yok, İfakatcığım! diyordu.

Ve bu, yıllarca böyle sürdü.

Halim Zahit, bir gün, yatağa düştü. Ağır hasta idi; günlerce ateşler içinde yandı ve yatakta çırpınırken:

— Birşeyim yok, İfakatcığım! diye sayıkladı.

Hastalığı, büsbütün ağırlaşmıştı; doktorlar, ümit kestiler.

Son nefesini veriyordu. İfakat, onun yüzüne eğilmiş soruyordu:

— Halim, nasılsın?

Halim Zahit, gözlerini yarı açtı, ölü bir sesle:

— Birşeyim yok, İfakatcığım!

Dedi, gözlerini kapadı!

Turizm Bakımından HATAY

— *Baştarafı 19 uncu sayfada*

ya'nın değerli tarih eserleri, müzesi, muazzam binaları tetkike ne derece şayansa, sırf turistler için kurulan büyük turizm otelinde ve hertürlü konfor içinde birkaç gece geçirmek de o nisbette zevklidir.

Seyahatinizi Kırıkhan, Reyhaniye ve Süveydiyeye, hattâ Yaylâdağına kadar devam ettirebilirsiniz. Çünkü sizi buralara götürecek olan otomobil gene muntazam ve asfalt bir yolda ilerliyecek ve bu yollarda karşılaşacağınız manzara size bu şirin diyarın adeta zümrütle işlendiği hissini verecektir.

Süveydiye gezisinde dünyanın en güzel plâjlarından birisini seyre ve Musadağının muhteşem yaylâlarını, hesapsız meyve bahçelerini, akar sularını, gür ormanlarını ve birçok dini ve tarihi eserlerini temaşaya fırsat bulacak, iksir letafetinde bir hava teneffüs edecek, taktir edilmiş nefasette buz gibi sular içecek ve bu dağdan ovanın ve denizin seyrine doyum olmadığını itiraf eyliyeceksiniz.

Kırıkhan ve Reyhaniyenin çiçek bahçelerinde, Asi beylarında yeşilliklere gömülmüş yepyeni bir âlemle karşılaşacak ve Yaylâdağ mıntıkasına uzandığınız takdirde, yolunuza zengin bir ormanda, kesif bir orman kokusu ve hayran kalınacak bir dağ güzelliği ve akar bol sular içerisinde devam edeceksiniz.

Hatay'da güzel bulmıyacağınız hiçbir toprak parçası yoktur. Bu şiir ve füsun kaynağının her köşesi, her bucağı ve her mevsim sizi alâkalandıracak güzelliklerle doludur. Yazın yaylâlar, kışın kasabalar ve her iki baharda bütün Hatay bir cennet manzarası iktisap eyler. Bu ilâhi manzara arasında birkaç gün yaşamanın ve tabiatteki bu yaratıcı kudreti seyretmenin zevkine payan mı olur?

Osmanlılarda Sanatkârlra Dair İlk Kanun

— *Baştarafı 7 inci sayfada* —

Ve hamamlar dahi gözlene. Hamam esbabı pâk ve temiz, suyu dahi mutedil ve hamam ıssı ola. Ve dellâkları cest ve çalâk ve usturaları keskin ve baş traş etmekte kâmil olup, bir ferd zahmet çekmeye. Ve naturlar futaların temiz tutalar, ve kâfirlere verdikleri futayı müslümana vermeyeler. Ve kâfir futasına ayrı alâmet edeler. İnat ederlerse muhkem hakkından geline.

Ve dahi berberler gözlene. Kâfir başın traş eyledikleri ustura ile müslüman başın traş etmeyeler. Ve kâfir yüzün sildikleri bez ile müslüman yüzün silmeyeler. Kâfirin yüzü silinen bez ve ustura ayrı ola.

Ve tabibler gözlene. Tecarip ve imtihan ile hazakatı zahir değilse men edeler.

Ve cerrahlar gözlene. Sanayılarında kâmil olmadan kimesneye el urmayalar.

Ve değirmenciler gözlene. Değirmende tavuk beslenip halkın ununa ve buğdayına zarar etmeyeler. Vakti bilmek için ancak bir horoz tutalar ve unu iyice öğüdüp illet etmeyeler. Ve kimesnenin buğdayını değiştirmeyeler. Ve adetten ziyada hak taleb etmeyeler. Ve illâ muhkem hakkından geleler.

Ve alemdarlar ve sair ehli dervazeler düşenbih ve perşembe gününden gayri günde dervaze etmeyeler.

Ve dahi camilerde sâil taifesi yürüyüp cerretmiyeler. Ve şehir içinde cüzam taifesini yürütmeyeler

Ve bilcümle ehli hirefin almasına ve satmasına muhtesip hâzır olup eksik satanları tutup dirhemine bir akçe cerime ala. Ve her kişinin hasılını ve harcını görüp zahmetini ve sermayesini hesab eyleyip onun onbirden ziyadeye narh vermeyeler. Ve gayet emekli ve zahmetli işte onun oniki üzerine narh vereler. Ve hiç nesne olmaya ki, muhtesip marifetiyle narh verilmeye.

Ve kile ve aruşunu ve kıyyeyi gözeteler. Kilelerin kâh tamam, kâh eksik etmeyeler.

Ve cüllah taifesi bezi ve gayri dokudukları nesneyi iyi dokuyalar, kalp etmeyeler.

Zikrolunanlardan gayri haliki müteal azze ismühu hazretleri her ne kim yaratmıştır, muhtesibin ana nazarı lâzımdır. ve illâ mes'ul ve muatep olmak mukarrerdir.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.